

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1896.

Andra Kammaren.

N:o 7.

Onsdagen den 19 februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades det i kammarens sammanträde den 12 dennes förda protokoll.

§ 2.

Herr statsrådet m. m. *C. Wersäll* aflemnade Kongl. Maj:ts propositioner till Riksdagen:

angående pension å allmänna indragningsstaten åt f. d. regementsläkaren A. F. Ståls enka Charlotta Theresia Stål, född Pettersson;

angående försäljning till Hallsbergs stationssamhälle af ett jordområde från förra militiebostället Berg n:o 1 i Örebro län; och

angående förhöjning i vissa fall af de vid statens jernvägstrafik anstälde banvakters löneförmåner.

De kongl. propositionerna bordlades.

§ 3.

Ordet lemnades härefter till

Herr Poignant, som yttrade: Herr talman! Den motion, jag i går tillät mig att väcka i fråga om Hernösands stifts delning, skall jag af förekommen anledning vördsamt anhålla att få för närvarande återtaga för att framdeles återkomma med densamma i en annan form.

Med bifall till den af motionären sålunda framställda anhållan medgaf kammaren, att ifrågavarande, af honom i gårdagens sammanträde aflemnade motion, n:o 219, finge af honom återtagas.

§ 4.

Herr *O. Walters* motion, n:o 220, som härefter föredrogs, hänvisades till kammarens tillfälliga utskott n:o 4.

§ 5.

Föredrogs och bordlades för andra gången bevillningsutskottets betänkande n:o 1.

§ 6.

Efter föredragning dernäst af lagutskottets utlåtande n:o 13, i anledning af väckt motion om lagbestämmelser angående arfvode för utredning af dödsbo, biföll kammaren hvad utskottet i samma utlåtande hemställt.

§ 7.

*Om ändring
i fattigvårds-
förordningens
bestämmelser
rörande hem-
ortsrätt.*

Härefter föredrogs lagutskottets utlåtande n:o 14, i anledning af väckt motion angående ändring i kongl. förordningen om fattigvården den 9 juni 1871 i fråga om hemortsrätt.

Uti en inom Andra Kammaren väckt, till lagutskottet hänvisad motion, n:o 47, hade herr *N. J. Nilsson* i Grofva föreslagit, att Riksdagen behagade i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om ändring af hithörande bestämmelser i kongl. förordningen angående fattigvården den 9 juni 1871, i syfte att ogift qvinna — utan hinder deraf att hennes oäkta barn åtnjuter fattigvård inom visst fattigvårdssamhälle — må kunna inom annat samhälle förvärfva hemortsrätt; dock att det senare samhället ej må betungas med skyldighet att ersätta den fattigvård, som barnet redan åtnjutit, eller att öfvertaga dess framtida försörjning.

Utskottet hemställde emellertid, att motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

I fråga härom anförde nu:

Herr Nilsson i Grofva: I motiveringen till min här föreliggande motion trodde jag mig tydligen hafva visat behovet af en ändring i fattigvårdsförordningen angående bestämmelserna om hemortsrätten; och nekas kan väl ej, att det är hårdt, ja, orimligt, att en kommun, som af tvingande skäl nödgas lemna understöd åt ett oäkta barn, därför skall vara skyldig omhändertaga alla de barn, som barnets moder, sedan hon lemnat kommunen, i sitt lättsinne förskaffar sig.

Att en lag med dylika bestämmelser behöfde rättas, synes mig böra vara klart för hvar och en. Men lagutskottet är af en annan

mening och tyckes anse, att allt är i detta hänseende som det bör vara, och att en ändring af lagen hvarken kan eller bör ske. Jag hade dock i min motion endast begärt en skrifvelse till Kongl. Maj:t, och, i olikhet med lagutskottet öfvertygad om att en ändring af förordningen i det syfte, jag i motionen framhållit, hos Kongl. Maj:t med lätthet bör kunna utarbetas, utan att några förvecklingar härigenom behöfva uppstå, ber jag, herr talman, få yrka afslag på lagutskottets utlåtande och bifall till min motion.

Om ändring i fattigvårdsförordningens bestämmelser rörande hemortsrätt.
(Forts.)

Herr von Krusenstjerna: Lagutskottet har icke, såsom motionären påstått, sagt, att allt är bra såsom det är. Lagutskottet insåg nog, att missförhållanden uti de i motionen angifna fall hafva uppstått, och att det vore önskvärdt, om dessa missförhållanden kunde afhjelpas, men lagutskottet har ansett det sätt, som motionären föreslagit, omöjligt att genomföra, ty såsom utskottet visat, skulle detta strida mot två genomgående principer i vår fattigvårdslagstiftning, den ena den, att en person, så länge han eller hon för sig eller sina barn åtnjuter fattigunderstöd, icke skall kunna få sin hemortsrätt ändrad genom öfverflyttning till en annan kommun, och den andra den, att moder och hennes oäkta barn böra hafva samma hemortsrätt. Detta är genomgående grundsatser i vår fattigvårdslagstiftning, och lagutskottet har ansett betänkligt att göra någon ändring deri.

På dessa grunder hemställer jag, herr talman, om bifall till lagutskottets betänkande.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt propositioner af herr talmannen gifvits å hvartera af de båda yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 8.

I ordningen förekom härefter lagutskottets utlåtande n:o 15, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 60 § i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891.

Om ändrad lydelse af 60 § i väglagen.

I en inom Andra Kammaren väckt, till lagutskottets behandling hänvisad motion, n:o 168, hade herr A. Göransson föreslagit, det Riksdagen behagade besluta, att 60 § i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891 må erhålla följande ändrade lydelse:

60 §.

Utaf den för vägunderhåll in natura uppskattade kostnad lemnas en tiondedel af statsmedel, hvilket bidrag utbetalas till vederbörande vägstyrelse och ingår till vägkassan.

Den af särskilda nämnden uppskattade kostnad för underhåll af all indelad väg inom distriktet skall fördelas på de enligt 7 § till

Om ändrad lydelse af 60 § i väglagen.

vägunderhåll in natura förpligtade vägfyrkar, hvarefter o. s. v. (lika med nuvarande lydelse).

(Forts.)

Eller ock alternativt

60 §.

Utaf den för vägunderhåll in natura uppskattade kostnad lemnas en tiondedel af statsmedel, hvilket bidrag utbetalas till vederbörande vägstyrelse för att, såvida väghållningsskyldige icke beslutat att bidraget skall ingå till vägkassan, på lämpligt sätt tillhandahållas dem, som berörda vägunderhåll bestrida.

Den af — — — — —

— — — — — en hvar af dem.

I det fall, att de väghållningsskyldige enligt första punkten af denna paragraf beslutat, att statsbidraget skall ingå till vägkassan, fördelas hela uppskattningskostnaden för underhåll af all indelad väg inom distriktet på de enligt 7 § till vägunderhåll in natura förpligtade vägfyrkar, hvarefter det belopp, som enligt denna fördelning på hvarje sådan fyrk belöper, såsom vägskatt påföres hvarje annan vägfyrk.

Vid omröstning beräknas röstvärdet efter hvad i 58 § derom finnes stadgadt.

Utskottet hemställde, att motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Häremot hade reservation anmälts af herr *Göransson*, som ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till senare alternativet i hans motion.

Efter föredragning af ärendet anförde:

Herr *Andersson* i Ölsund: Herr talman! Då reservanten icke är här nu närvarande, skall jag be att få yrka bifall till hans reservation, och jag gör det så mycket hellre, som jag har den öfvertygelsen, att hans förslag innebär en stor förbättring af ifrågavarande lagparagraf. Utskottet säger, att väglagen är så ny och ännu icke ens tillämpad i vissa delar af landet, men detta hindrar likväl icke att det kan finnas nödigt att göra ändringar äfven i en så ny lag, då i alla fall ostridigt är, att den nuvarande bestämmelsen utgör en onödig omväg.

Utskottet anför dessutom att, der särskild extra utdebitering å de väghållningsskyldige icke ifrågakomme, vägskatten skulle blifva högre på andra vägfyrkar. Ja, det är nog troligt, att det i alla händelser skulle tarvas en andra debitering, men enligt motionärens senare alternativ skulle detta icke behöfva blifva en nödvändig följd, derest icke behof gjordes, ty han har deri hemställt, att ett dylikt beslut skulle blifva valfritt.

Jag anhåller därför om bifall till hans reservation.

Herr von Krusenstjerna: Då bifall är yrkadt till reservationen, torde jag få yrka bifall till lagutskottets hemställan om afslag å motionen.

Den, som genomläser herr Göransson's reservation och kommer till det sista exemplet, som han anför nedtill på sidan 8, skall troligen finna att i detta fall — det vill säga, då någon särskild extra utdebitering icke förekommer — ett bifall till motionen skulle föranleda, att vägskattens utdebitering på de vägfyrkar, som icke äro förpligtade till vägunderhåll in natura, skulle blifva ökad. Hufvudskälet för utskottet att afstyrka motionen har dock varit det principiella, att man icke ville ändra väglagen, som är så ny, att den ännu icke trädt i tillämpning i alla delar af vårt land, utan att ett verkligt trängande behof af ändring visat sig. I ett annat fall ansågs det visserligen, åtminstone under öfverläggningen derom i utskottet, att ett trängande behof af ändring gjort sig gällande, men man kan icke anse att detta inträffat nu, och därför har utskottet ansett sig böra afstyrka motionen.

Jag hemställer om bifall till lagutskottets utlåtande.

Herr Lundell: Det är en omständighet, som talar emot bifall till denna motion och vid hvilken lagutskottet icke fäst någon uppmärksamhet, men som jag vill framhålla. Denna omständighet är, att vägunderhållet in natura ingalunda rättar sig efter vägfyrkarnas antal. Jag har såsom ordförande i nämnden för uppskattning af vägfyrkar erfarit, att den, som har 100 vägfyrkar, kunnat ha större vägunderhåll än den som har 200. Då nu statsanslaget skulle rätta sig efter kostnaden för vägunderhållet in natura, så skulle personer, som ha stort vägunderhåll in natura, få en mindre procent af statsanslaget. De äro svårt betungade af vägunderhållet och skulle dessutom komma i åtnjutande af mindre procent af anslaget från staten, och detta är icke rättvist. Att det skulle vara tillåtet för ett väghållningsdistrikt att besluta om saker, hvilka skulle kränka den enskildes rätt, såsom motionären föreslagit i sista delen af sin motion, anser jag icke heller lämpligt, och då det sålunda skulle medföra orättvisa mot väghållarne, om motionen bifölles, så ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Andersson i Löfhult: Herr talman! Det slut, till hvilket lagutskottet kommit i denna fråga, torde väl vara det klokaste. Om vägunderhållet vore deladt efter de fyrkar, som äro åsatta hvarje hemman, så kunde ändringen nog vara rättvis, och då vore det skäl att vidtaga densamma. Men när nu lagen icke ens är tillämpad på alla ställen, och vägarnes underhåll följaktligen icke är deladt efter den nya väglagen, så blefve det en tydlig och klar följd af den föreslagna ändringen, att de 10 procenten komme att tillfalla hela väghållningsdistriktet efter det fyrktal, som åsatts, och icke efter de verkliga kostnader, som drabbat hvarje hemman. Jag känner förhållan-

Om ändrad lydelse af 60 § i väglagen.

(Forts.)

*Om ändrad
lygelse af
60 § i väg-
lagen.*

(Forts.)

det med tre hemman, hvarterdera om ett mantal, för hvilka vägunderhållet in natura blifvit af den särskilda nämnden uppskattadt, för det första hemmanet till 15 kronor, för det andra alldeles der bredvid till 46 kronor och för det tredje till 292 kronor — och detta beror på, att jernväg och jernvägsstation ligga strax bredvid det sista. Då är det väl billigt, att det hemman, som har 292 kronor, får sig mera tilldeladt af de 10 procenten, och att de, som hafva mindre kostnader, få sig tilldeladt af statsbidraget derefter.

På dessa grunder yrkar jag bifall till lagutskottets förslag.

Herr Anderson i Tenhult: Herr talman! Sedan så många redan yttrat sig till förmån för utskottets betänkande, så kunde det vara öfverflödigt, att jag vidare säger någonting. Men jag vill dock nämna, att äfven jag inom utskottet uttalat den uppfattning, att man bör dröja litet grand, innan man kommer med lappningar på den nya väglagen. Man behöfver något mer erfarenhet än man nu kunnat få, och om man ser på reservantens framställning, första stycket, så finner man, att äfven han för sin del behöfver något mera sätta sig in i väglagens 60 §.

Jag är säker på att af de många ledamöter i denna kammare, som äro ordförande i vägstyrelser eller ledamöter i sådana, de fleste skola i likhet med mig finna, huru orimlig den framställning är, som motionären och reservanten gjort i första stycket af sin reservation. De ha yrkat, att statsbidraget skulle ingå till vägkassan, men att de, som hafva in natura underhåll, skulle utgöra detta utan att få del af statsanslaget. Detta anslag är på sina ställen icke så litet, utan går till ganska stora belopp, i synnerhet der vägunderhållet är svårt. Inom det distrikt, som jag tillhör och der jag är ordförande i vägstyrelsen, finnes en egendom, hvars vägunderhåll uppskattats till 1,279 kronor och några öre, och hvars statsbidrag alltså skulle bli 127 kronor 90 öre. De under samma egendom lydande hemmans vägunderhåll är uppskattadt till 808 kronor 44 öre. Statsbidraget härför utgör 80 kronor 84 öre, så att hela underhållskostnaden uppgår till 2,087 kronor 48 öre, och det härför utgående statsbidraget till 208 kronor 74 öre. Men enligt motionärens förslag skulle denna egendom med underlydande gå förlustig detta belopp. På sina ställen kan ju förslaget gå an, der det blott gäller några ören, men återigen på andra ställen gäller det ganska mycket, så att, huru man än ser saken, är det obilligt att göra en sådan ändring som motionären föreslagit.

I likhet med föregående talare ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets föreliggande förslag.

Herr Andersson i Ölsund: Med anledning af de framställda påståendena, att förslaget skulle innebära en orättvisa, ber jag att få hänvisa till motionärens framställning, hvaraf tydligen framgår, att saken skulle blifva valfri. Vid sådant förhållande, och då ändringen

således blott skulle medföra förbättring, utan att leda till förfång för någon, tillåter jag mig att fortfarande yrka bifall till reservationen.

*Om ändrad
lydelse af
60 § i väg-
lagen.
(Forts.)*

Härmed var öfverläggningen i detta ämne slutad; och efter det herr talmannen till proposition upptagit de olika yrkanden, som derunder förekommit, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 9.

Föredrogs och bifölls statsutskottets utlåtande n:o 2, angående regleringen af utgifterna under riksstatens första hufvudtitel, innefattande anslagen till kongl. hof- och slottsstaterna.

§ 10.

Till kammarens afgörande förelåg vidare statsutskottets utlåtande n:o 3, angående regleringen af utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet.

Punkten 1.

I propositionen angående statsverkets tillstånd och behof den 16 januari 1896 hade Kongl. Maj:t i punkterna 1:o och 2:o under andra hufvudtiteln föreslagit Riksdagen:

*Angående
öfverföring
af anslag
från Göta
hofrätt till
Svea hofrätt
samt ytter-
ligare ökning
af anslaget
till Svea hof-
rätt m. m.*

att minska anslaget till *Göta hofrätt* med derunder lydande justitiestat, i nu gällande stat upptaget till 514,313 kronor, med dels aflöningar till 2 hofrättsråd, 3 assessorer och 2 notarier, 35,900 kronor, dels ock ett belopp af 1,500 kronor, hvarmed anslaget till amanuenser och extra biträden skulle nedsättas, eller tillhopa 37,400 kronor, samt alltså i 1897 års riksstat uppföra ifrågavarande anslag med 476,913 kronor;

att deremot höja anslaget till *Svea hofrätt* med derunder lydande justitiestat, nu upptaget till 626,187 kronor, med dels nyssnämnda aflöningar till 2 hofrättsråd, 3 assessorer och 2 notarier, 35,900 kronor, dels ock aflöningar till 1 fiskal och 1 andre aktuarie enligt den i statsrådsprotokollet intagna tilläggsstat 5,900 kronor eller tillhopa 41,800 kronor, samt alltså i 1897 års riksstat uppföra ifrågavarande anslag med 667,987 kronor;

samt att för åtnjutande af de i nyssnämnda tilläggsstat upptagna löneförmåner stadga enahanda vilkor, som äro föreskrifna för innehafvare af löner å 1876 års aflöningsstat, med förklaring derjemte, att skyldighet att mot ersättning för flyttningskostnaden låta sig till annan hofrätt förflyttas skall åligga, utöfver förut stadgad antal tjänstemän i Svea hofrätt, ytterligare 1 fiskal och andre aktuarien, hvadan hädanefter de 2 yngste fiskalerna i hofrätten varda underkastade flyttningskyldighet.

Angående
öfverföring
af anslag
från Göta
hofrätt till
Svea hofrätt
samt ytter-
ligare ökning
af anslaget
till Svea hof-
rätt m. m.

I två inom riksdagen väckta motioner, nemligen i motionen n:o 24 i Första Kammaren af herr *A. H. Ölander* och motionen n:o 201 i Andra Kammaren af herr *L. Dahlstedt* m. fl., hade sammanstående föreslagits, att Riksdagen måtte, med afslag å Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition, i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes efter föregående utredning till en kommande Riksdag göra framställning om beviljande af medel för inrättande i någon af de norrländska städerna af en särskild hofrätt för Norrland.

(Forts.)

Med anledning häraf hemstälde nu utskottet i föreliggande punkt :

a) att, med afslag å herrar Ölanders och Dahlstedts motioner, anslaget till *Göta hofrätt* med derunder lydande justitiestat, i nu gällande stat upptaget till 514,313 kronor, må minskas med dels aflöningar till 2 hofrättsråd, 3 assessorer och 2 notaries, 35,900 kronor, dels ock ett belopp af 1,500 kronor utaf anslaget till amanuenser och e. o. biträden, eller tillhopa 37,400 kronor;

b) att, vid bifall härtill, anslaget till *Svea hofrätt* med derunder lydande justitiestat, nu upptaget till 626,187 kronor, må ökas med dels nyssnämnda aflöningar till 2 hofrättsråd, 3 assessorer och 2 notaries, 35,900 kronor, dels aflöning till 1 fiskal 2,700 kronor, dels ock anslag till amanuenser och e. o. biträden 1,500 kronor, eller tillhopa 40,100 kronor, enligt bilagda tilläggsstat för Svea hofrätt; samt

c) att för åtnjutande af de i nyssnämnda tilläggsstat upptagna löneförmåner må stadgas enahanda vilkor, som äro föreskrifna för innehafvare af löner å 1876 och 1890 årens aflöningsstater med förklaring derjemte, att skyldighet att mot ersättning för flyttningskostnaden låta sig till annan hofrätt förflyttas skall åligga utöfver förut stadgadt antal tjänstemän i Svea hofrätt ytterligare en fiskal, hvadan hädanefter de 2 yngste fiskalerna i hofrätten varda underkastade flyttningskyldighet.»

Efter föredragning till en början af *mom. a)* anförde:

Herr Dahlstedt: Af statsverkspropositionen finna vi, bland annat, nemligen under nu ifrågavarande hufvudtitel, att Svea hofrätt fått så mycket att göra, att den icke hinner med att expediera de mål som dit inkomma. Balansen af instämnda och vädjade mål växer för hvarje år. Det är klart, att detta missförhållande måste afhjelpas. Nu har Göta hofrätt mindre att göra. Till följd deraf har man ansett, att den påpekade olägenheten vid Svea hofrätt skulle kunna afhjelpas genom att förlägga en division från Göta hofrätt till Svea hofrätt. Då jag icke är fackman i hithörande frågor, kan jag naturligtvis icke ingå i pröfning om lämpligheten eller olämpligheten af en dylik åtgärd. Men jag tillåter mig dock att hysa mina tvifvel, huruvida denna öfverflyttning kan tjena till att på ett nöjaktigt sätt undanröjda de anmärkta olägenheterna.

I statsverkspropositionen heter det: »På Eders Kongl. Maj:ts framställning beviljade Riksdagen år 1890 ett extra anslag för Svea hofrätts tillfälliga förstärkande med en sjunde division, som skulle hafva till hufvudsaklig uppgift att afarbete då befintlig balans af instämde och vädjade mål. Balansen, som vid 1889 års slut uppgick till 1,710 mål, hade, sedan den sjunde divisionen efter fyra års verksamhet indragits, vid 1894 års slut nedgått till 706». Under dessa fyra år har sålunda med tillhjälp af den sjunde divisionen Svea hofrätt lyckats nedbringa balansen från 1,700 i rundt tal till 700. Men äfven med denna förstärkning hade hofrätten ingalunda nått detta resultat, om icke särskildt gynnsamma omständigheter inträffat. Det heter i statsverkspropositionen: »Detta resultat hade vunnits dels genom den sjunde divisionens verksamhet, dels derigenom, att de inkomna vädjade målen antal under åren 1890—1894 visat en tillfällig, men ganska betydlig minskning». Målen antal minskades så, att de, från att t. ex. 1889 ha varit 1,471, år 1894 nedgått ända till 1,260, — sålunda en icke oväsentlig minskning. Men under den senare tiden, särskildt vid 1895 års slut, har, såsom det heter i statsverkspropositionen, det visat sig, att man har att befara, att denna balans blir ytterligare ökad, beroende på att målen antal fortfarande stiger. Tro herrarne att genom att tillföra Svea hofrätt en sjunde division den sålunda hotande stora balansen skulle bättre kunna borttagas nu, då de norrländska målen antal är i raskt stigande? Jag tror det icke, då för några år sedan en sjunde division icke kunde bättre afhjelpa de anmärkta missförhållandena.

Angående öfverföring af anslag från Göta hofrätt till Svea hofrätt samt ytterligare ökning af anslaget till Svea hofrätt m. m.

(Forts.)

De ökade arbetsbördorna tillföras Svea hofrätt från Norrland. Detta är helt naturligt. Norrland är, som känt, stält i rask utveckling på alla områden. Folkmängden växer der mycket hastigt. Norrlands affärlif antager allt större omfång för hvarje år, och dess industri utvecklas mer och mer. Man börjar t. ex. litet hvarstädes tillgodogöra sig för industriella ändamål de många stora vattenfall, som finnas der. Afvittringen, som ännu pågår, har tilldelat de bofasta bestämda jordområden. Laga skiften i oändlighet pågå deruppe. Öfverallt förefinnes en rastlös, bråskande verksamhet, som nu med bättre kommunikationer tager än större fart. Det är alldeles klart, att rätts tvister jemväl skola uppstå i allt större omfång. Dessa omständigheter, äfvensom Norrlands stora areal — den utgör mer än hälften af hela rikets, och Östersund ligger som vi veta midt i Sverige — tala sålunda för att det nu vore på tiden att inrätta en hofrätt för Norrland. Härtill kommer, att man har gjort en erfarenhet i Svea hofrätt, som är ganska beaktansvärd. Det talas nemligen i statsverkspropositionen om de tunga norrländska målen. Det heter: »Många af dessa norrländsmål hafva derjemte visat sig tynga på arbetet inom hofrätten genom sin särdeles besvärliga och invecklade beskaffenhet». Jo, jo, målen från Norrland äro i många fall af sådan beskaffenhet, att herrarne i hofrätten, innan de kunna fatta målen egentliga innebörd, få lof att sätta sig närmare in i de norrländska förhållandena.

*Angående
öfverföring
af anslag
från Göta
hofrätt till
Svea hofrätt
samt ytter-
ligare ökning
af anslaget
till Svea hof-
rätt m. m.*

(Forts.)

Men detta torde icke så lätt låta sig göra i Stockholm. Lappkomitén började sina arbeten med att resa omkring i Norrland, och jag är viss, att detta var åtminstone en riktig *början* på det arbetet. Ledamöterna i Svea hofrätt behöfde nog ock göra några afstickare dit upp, för att studera förhållandena litet mera, innan de kunna fullt fatta vissa norrländska mål. Här ligger, enligt mitt förmenande, ett mycket viktigt moment i nu förevarande fråga. Svea hofrätt är ju tung nog, som den är, med sex divisioner. Nu vill man göra den ännu tyngre genom att tillägga en sjunde division. Sedan komma dessa »tunga norrländsmål», som Kongl. Maj:ts proposition talar om. Vi måste erkänna, att det der blir bra tungt till slut. Bättre vore det, synes mig, att taga en division från Göta och två divisioner från Svea hofrätt och deraf inrätta en hofrätt för Norrland. Svea hofrätt blefve då lätthandterligare. Norrländska hofrätten kunde på ort och ställe sätta sig in i de säregna förhållanden, som råda der uppe, och så kunde de tunga norrländska målen lättare utredas.

Då emellertid någon utsigt icke förefinnes för att nu få denna fråga igenom på det sätt, som af mig och mina medmotionärer i motionen blifvit framställt, tager jag mig friheten att, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med statsutskottets förslag, framställa ett yrkande, som är fullständigt lika med statsutskottets hemställan, med undantag deraf, att i första momentet a) uteslutas orden »med afslag å herrar Ölanders och Dahlstedts motioner» och efteråt tillägges ett nytt moment d). De yrkanden, herr talman, jag vid denna punkt vill framställa, lyda i sin helhet sålunda:

a) att anslaget till *Göta hofrätt* med derunder lydande justitiestat, i nu gällande stat upptaget till 514,313 kronor, må minskas med dels aflöningar till 2 hofrättsråd, 3 assessorer och 2 notarier, 35,900 kronor, dels ock ett belopp af 1,500 kronor utaf anslaget till amanuenser och e. o. biträden, eller tillhopa 37,400 kronor; samt

d) att *Riksdagen* ville med *anledning af hrr Ölanders och Dahlstedts motioner i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes föranställa om utredning rörande inrättandet af en hofrätt i Norrland och derefter inkomma till Riksdagen med förslag i ämnet.*

Ett liknande yrkande kommer att framställas i Första Kammaren.

Häruti instämde hrr *Arhusiander, Bromée, Nordin* i Hammerdal, *Nilsson* i Skrafvelsjö, *Wiklund, Kardell, Wallmark, Alsterlund, Hedin, Thor Nordin* i Sättna, *Eriksson* i Kväcklingen, *Styrlander* och *Öberg*.

Herr *Svanberg* yttrade: Ehuru jag väl förutser utgången af den fråga, som vi nu gått att behandla, och i hvilken Riksdagen sjelf anvisat åt regeringen sättet för frågans lösning, likasom statsutskottet enhälligt och i hufvudsak tillstyrkt bifall till Kongl. Maj:ts proposition, tillåter jag mig dock med afseende å ärendets vikt för rättskipningen att uttala, till den kraft och verkan det kan hafva, några betänkligheter mot förslaget.

Såsom det ofta sker här i världen, när man vill hjälpa en, stjelper man en annan. Genom den ifrågasatta förflyttningen af en division från Göta hofrätt till Svea hofrätt hjälpas nog Svealand och Norrland, så till vida att de derifrån till hofrätten inkommande mål och ärenden hädanefter blifva något fortare afgjorda. Men jag befarar, att detta sker på bekostnad af Göta hofrätt eller rättare sagdt på bekostnad af Göta hofrätts förmåga att såsom hittills fylla sin uppgift. Man må säga hvad man vill om ett förändradt eller förbättradt arbetssätt, säkert är dock, att då de personliga arbetskrafterna minskas, minskas ock arbetsprodukten. Nu är regeln den, att vi i Götaland få våra mål och ärenden i Göta hofrätt afgjorda på ungefär ett halft års tid, och vi äro dermed belättna och tillfredsställda. I Svea hofrätt åtgår för målens afgörande kanske mer än ett år, åtminstone i regeln ett år, och således dubbelt så lång tid som i Göta hofrätt. Göta hofrätts utlåtande innehåller verkligen många tungt vägande skäl mot bifall till Kongl. Maj:ts proposition, och vi som bygga och bo i Götaland böra vara den hofrätten tacksamma för att den så nitiskt bevakat våra intressen. Jag är rädd, att den afgångne justitieministern sett denna sak i något optimistisk dager.

Han talar i sitt yttrande till statsrådsprotokollet bland annat om det under de senare åren ständigt sjunkande antalet mål i Göta hofrätt, och man kan ju icke bestrida rigtigheten deraf. Men hvad beror det på, mine herrar? Jag anser för min del, att det beror på tillfälliga lyckliga konjunkurer. Låt det komma några dåliga år, låt det inträffa några betydliga konkurser och fallissement, så skola herrarne få se, att målens antal snart åter växer.

Justitieministern nämner äfven, att »numera den ojemförligt största delen i enskild ego varande jord inom Göta hofrätts domvärjo undergått sådant skifte, som ej kan rubbas, hvadan rågångs- och jordatvisterna numera torde utgöra ett fåtal». Ja, men det är just ofta i följd af skiftena, i följd af dervid begångna fel och oegentligheter, som jordatvister uppstå.

Han talar vidare om att, »i den mån vattenverken» numera få sina rättigheter definitivt bestämda, anledningarna till dylika tvister alltjemt aftaga». Ja, men han glömmet, att nya vattenverk beständigt uppkomma och att just nu i senare tid vattenkrafter allt mer tillgodogöras för industriella ändamål. Jag kan upplysa herrarne om att för närvarande förekomma till behandling så invecklade vattenrättsmål just i Götaland vid Lilla Edet, Trollhättan och Jonsered etc., att kanske på många år icke sådana mål förelegat till behandling af Göta hofrätt. Dessutom är att bemärka, att vi hafva en mängd enkla mål, — t. ex. tredskomålen — som ofta af parterna fullföljas till hofrätten för att vinna tid, men att dessa tvister bortfalla, då rättskipningen inom hofrätten är snabb. Jag antar nu, att rättskipningen i Göta hofrätt, då den förlorar en division, icke kommer att blifva så snabb, utan blir försenad; då börja åter dessa mål, som icke på en tid varit så vanliga i Göta hofrätt, att der fullföljas och inverka menligt på

*Angående
öfverföring
af anslag
från Göta
hofrätt till
Svea hofrätt
samt ytter-
ligare ökning
af anslaget
till Svea hof-
rätt m. m.*

(Forts.)

*Angående
öfverföring
af anslag
från Göta
hofrätt till
Svea hofrätt
samt ytter-
ligare ökning
af anslaget
till Svea hof-
rätt m. m.*

(Forts.)

afgörandet af mera allvarsamma mål och tvister, i sin mån bidragande till att dessa blifva senare med dom eller utslag afhulplna. Jag skulle vidare kunna fortsätta denna kritik mot det kungl. förslaget, men jag tror, att det tjenar till föga eller intet.

Jag för min del kan ej annat än anse det kungl. förslaget som ett lappverk, tillkommet endast af besparingshänsyn. Svea hofrätt blir mycket litet hjälpt genom antagande af samma förslag. Balansen af mål der är redan så stor, att, under förutsättning att under följande år der inkomma minst lika många mål som hittills, det kommer att dröja många år, innan denna balans blifvit afhulpen. Norrland, som enligt min uppfattning har berättigade kraf på att snart erhålla en särskild hofrätt, kommer att i många år få vänta på uppfyllande af detta sitt älsklingsmål. Göta hofrätt kommer att blifva stympad, och der kommer snart att råda samma olägenhet, som nu råder i Svea hofrätt och hvarför man der söker bot. Jag tror, att det varit bättre att genast taga steget fullt ut, att genast antingen bevilja medel för inrättande af en fullständigt ny division i Svea hofrätt eller ock vidtaga åtgärder för inrättande af en hofrätt i Norrland. Och vi kunna nu ej klaga öfver att det saknas medel. Vi hafva stora statsöfverskott, och man bör väl ej använda dem alldeles uteslutande för bygande af fästningar eller inköp af kulor och krut, d. v. s. på fjerde och femte hufvudtitlarna. Det finnes också en annan hufvudtitel, den andra, som jag anser minst lika riksviktig och hvars intressen böra med lika omsorg tillvaratagas.

Jag tillåter mig slutligen uttala min stora förundran öfver, att en sådan fråga som denna icke, i likhet med hvad som skedde förra Riksdagen, blifvit på något sätt behandlad af lagutskottet eller att detta fått tillfälle att i ärendet sig yttra.

Jag vill icke för närvarande framställa något yrkande. Jag har blott velat till protokollet uttala mina allvarliga betänkligheter och farhågor för rättskipningens behöriga vårdande i Götaland, i fall Kongl. Maj:ts proposition blifver bifallen.

I detta yttrande instämde herrar *Falk, Petri* och *Vahlin*.

Vidare anförde:

Chefen för justitiedepartementet herr statsrådet *Annerstedt*: Den föregående talaren började dermed, att det är Riksdagen sjelf, som förlidet år gifvit anvisning på den utväg, hvilken nu af Kongl. Maj:t accepterats och som ligger till grund för ifrågavarande framställning. Såsom herrarne alla minnas, föreslog Kongl. Maj:t i fjol en annan utväg för afhjelpande af de oförnekliga missförhållanden, som egde rum med afseende å arbeidskrafterna i Svea hofrätt. Riksdagen svarade då, att det syntes Riksdagen, att en annan utväg än den af Kongl. Maj:t föreslagna borde användas, och denna utväg vore efter Riksdagens mening den att öfverflytta en af Göta hofrätts divisioner

till Svea hofrätt. Det förefaller mig, som om, efter detta Riksdagens uttalande och då Kongl. Maj:t på tillstyrkan af den föregående innehafvaren af det embete, jag nu bekläder, framlagt nu föreliggande proposition, dervid föredragande departementschefen uttalat, att, oakadt hans egen åsigt om den rättaste vägen för afhjelpande af missförhållandet vore en annan, han dock ansåge sig kunna tillstyrka den af Riksdagen anvisade vägen, det vore föga konsekvent af Riksdagen och denna kammare att afslå Kongl. Maj:ts framställning.

Det torde också icke vara svårt att påvisa, att de betänkligheter, som af Göta hofrätt och den föregående talaren här framhållits, äro i viss mån öfverdrifna. Det kan icke förnekas, att för närvarande antalet mål i Göta hofrätt är stadigt i nedgående. Redan de statistiska uppgifter, som bifogats den förra kungl. propositionen i ämnet, utvisa detta; och gå vi till de två följande åren, 1894 och 1895, finna vi, att detta nedgående ytterligare fortsatts, att antalet vädjade mål, som år 1893 uppgick till 710 i Göta hofrätt, under åren 1894 och 1895 der nedgått under 700 eller till 685 det förra året och 696 det senare året. Under sådana förhållanden och då vid denna fråga man synes böra räkna med det för handen varande och icke alltför mycket fästa afseende på möjligheten i framtiden, torde den utväg, som Kongl. Maj:t nu föreslagit, vara väl egnad att afhjelpa de missförhållanden, som för närvarande råda.

Den föregående talaren har sagt, att det vore att befara, att rättskipningen skulle försenas i Göta hofrätt, om en division flyttades derifrån. I den kongl. propositionen finnes antydt, att detta icke behöfver blifva följd af den föreslagna åtgärdens vidtagande. Hvad som erfordras för bibehållande af den snabba rättskipningen i Göta hofrätt är allenast, att Göta hofrätt ordnar sin ordning för arbetet ungefär analogt med den arbetsordning, som följes i Svea hofrätt och hofrätten öfver Skåne och Blekinge. Visserligen har Göta hofrätt antydt, att den hittills i hofrätten följda arbetsordningen skulle lemna säkrare resultat än den arbetsordning, som följes i Svea hofrätt. Men mot detta påstående synes man kunna med skäl framhålla, att resultatet af den undersökning, som verkstälts i fråga om mål, afgjorda i högsta domstolen under åren 1887--1891, utvisar, att procenten af fastställda domar och utslag utgjort för Svea hofrätt 85 och för Göta hofrätt 84. Således får man väl anse, att, så vidt man kan döma af statistiska uppgifter och medeltal, rättskipningen i Svea hofrätt lemnat lika tillfredsställande resultat som i Göta hofrätt, och detta oakadt det förhållande, att under hela den sist nämnda tiden Svea hofrätt hade en extra division jemte de ordinarie. Det är också i denna utväg, att i händelse af en tillfällig stegring af behofven använda en extra division, som det förefaller mig, att Kongl. Maj:t och Riksdagen hafva ett tillräckligt kraftigt hjälpmedel, derest i följd af tillfälliga förhållanden de omständigheter skulle inträffa, som den senaste talaren befarat.

*Angående
öfverföring
af anslag
från Göta
hofrätt till
Svea hofrätt
samt ytter-
ligare ökning
af anslaget
till Svea hof-
rätt m. m.*

(Forts.)

*Angående
öfverföring
af anslag
från Göta
hofrätt till
Svea hofrätt
samt ytter-
ligare ökning
af anslaget
till Svea hof-
rätt m. m.*

(Forts.)

Det kan sålunda enligt mitt förmenande icke för Riksdagen möta någon betänklighet att bifalla den kongl. propositionen i detta stycke. Jag vill endast tillägga, att den af Göta hofrätt uttalade farhågan, att en extra division icke skulle med fördel kunna anordnas vid Göta hofrätt dels till följd af att det vore svårt att få medel i tillräcklig tid, dels emedan det vore svårt att få tillräckligt med lämpliga arbetskrafter, dels slutligen därför att man icke hade utväg att, sedan behofvet af den extra divisionen upphört, finna platser för de tillfälliga medhjelparne, synes mig tillräckligt vederlagdt af den erfarenhet, vi kunna hemta från Svea och Skånska hofrätterna. Till båda dessa hafva medel tid efter annan anskaffats för inrättande af en extra division. I båda dessa hofrätter hafva ej mött svårigheter att på lämpligt sätt besätta denna extra division med tillhjälp af de underdomare, vare sig ordinarie eller extra ordinarie, som finnas tjenstgörande under hofrätten, och i båda dessa har det ej visat sig svårighet att placera de personer, som användts på den extra division, som kommit att upphöra. Det finns ej anledning att antaga, att förhållandet skulle blifva annorlunda vid Göta hofrätt än i de båda andra.

På dessa skäl förefaller det mig, som om kammaren borde, med vidhållande af den motivering, hvilken framställdes vid förra Riksdagen, bifalla Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Danielson: Jag begärde ordet med anledning af herr Dahlstedts yrkande. Jag vill nu gent emot honom framhålla, om det är fullt lämpligt att, på samma gång Riksdagen bifaller hvad Kongl. Maj:t här föreslagit, jemväl besluta en skrifvelse i det syfte, herr Dahlstedt afser. Jag föreställer mig, att det väl ej gerna kan vara lämpligt att aflåta en dylik skrifvelse, förrän man fått erfarenhet af, huru Svea hofrätt under de förändrade förhållandena kommer att arbeta.

Herr Dahlstedt framhöll, att Norrland har så säregna förhållanden. Ja, det må så vara. Men man har sig ju bekant, att Norrland har samma lag i allt väsentligt som det öfriga riket, och jag vet ej af någon undantagslagstiftning annat än för ett par länrörande skogsafverkning. De säregna förhållandena kan jag då ej anse vara så ofantligt stora, att man därför bör redan nu aflåta en skrifvelse. Jag har föreställt mig för öfrigt, att de mål, som inkomma från norrländska orter, redan nu kunna stadigvarande behandlas på vissa divisioner i Svea hofrätt, och att sålunda dessas ledamöter skola blifva allt mer och mer vana vid sådana mål och behandla dem lika raskt och bra och med lika sakkämedom, som om de vore boende uppe i en norrländsk stad. Jag kan därför ej se, att dessa skäl äro synnerligen talande.

Om vi se till, att Svea hofrätt kan nedbringa den stora balansen af mål och komma ifrån att så långsamt skipa rätt åt de rättsökande, tror jag, att vi gjort allt hvad vi böra göra för närvarande. Och jag tror, att det är olämpligt att redan nu aflåta en skrifvelse i det förutnämnda syftet. Då skulle den af Kongl. Maj:t föreslagna för-

ändringen ej hafva mycket att betyda. Jag är därför af den uppfattning, att Riksdagen icke bör gå längre denna gång, än Kongl. Maj:t föreslagit. Jag tror verkligen, att vi böra vänta dermed, till dess vi fått en viss erfarenhet af, huru det kan komma att gestalta sig efter den af Kongl. Maj:t föreslagna förändringen.

Jag skulle äfven hafva velat yttra något i anledning af hvad herr Svanberg antydt, men herr statsrådet har så fullständigt vederlagt honom, att i det afseendet något ytterligare ej är att tillägga.

Jag vill därför nu inskränka mig till att uttala, att, då detta förslag är framkommet rent af på grund af Riksdagens uttalade önskingar, det icke gerna kan komma i fråga annat än att bifalla detsamma. Det fans visserligen inom utskottet personer, som hyste den uppfattningen, att det vore mera lämpligt att bifalla det förslag, som i fjol förelåg. Men då detta icke lyckades vinna Riksdagens bifall, utan Riksdagen i stället uttalade sig för ett förslag, sådant som det nu föreliggande, så var ju intet annat att göra än att följa detta uttalande. Som herrarne finna, är det detta, som Kongl. Maj:t gjort, och jag tycker då, att Riksdagen också bör vidhålla samma uppfattning, som den i fjol uttalade.

Jag tager mig därför friheten att yrka rent bifall till utskottets hemställan i föreliggande punkt.

Herr Restadius: Jag anhåller att få ansluta mig till hvad herr Svanberg yttrade i fråga om olämpligheten af att indraga en division af Göta hofrätt. Hardt när intet är för rättvisans behöriga handhafvande af större vigt, än att de rättsökande kunna få sina rätts-
trister skyndsamt afgjorda, och en sådan förmån har under hittills varande förhållanden varit beskärd dem, som bygga och bo i Göta land. Den penningbesparing, som staten genom den ifrågasatta indragningen skulle göra, är af ringa eller ingen betydelse i jmförelse med de förluster, som de rättsökande, hvilka deraf beröras, skulle komma att vidkännas genom att få vänta en mer eller mindre lång tid på målens afgörande, kanske så lång tid, som ty värr under en följd af år de rättsökande fått vänta vid Svea hofrätt.

Herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet har visserligen antydt, att den befarade olägenheten skulle kunna undanrödjas derigenom, att arbetsordningen inom Göta hofrätt ändrades i öfverensstämmelse med den, som följes inom Svea hofrätt. Ett sådant påstående kan nog göras, men borde väl vara åtföljdt af något bevis, att arbetsprodukten, per division räknadt, inom Göta hofrätt är mindre än inom Svea hofrätt, ett förhållande, som dock icke ovägerligen framgår deraf, att antalet afgjorda mål för något år proportionsvis möjligen må hafva varit större i Svea hofrätt än i Göta, efter som målens svårare eller lättare beskaffenhet, som i statistiska beräkningar aldrig kan framträda, dervid spelar en mycket stor rol.

Herr statsrådet har vidare anvisat den utvägen, att, derest under några förhandenvarande förhållanden målens antal ökades, man kunde

*Angående
öfverföring
af anslag
från Göta
hofrätt till
Svea hofrätt
samt ytter-
ligare ökning
af anslaget
till Svea hof-
rätt m. m.*

(Forts.)

*Angående
öfverföring
af anslag
från Göta
hofrätt till
Svea hofrätt
samt ytter-
ligare ökning
af anslaget
till Svea hof-
rätt m. m.*

(Forts.)

anlita den inom Svea hofrätt ofta begagnade utvägen att tillsätta en extra division. Men rättvisan synes mig hafva större betydelse än att den skulle vara betjent med sådana mindre tillfredsställande anordningar som anlita det af en s. k. extra division medför. Jag vet visserligen, att kostnaderna för en sådan äro ytterst ringa. En dylik division kostar ungefär 17,500 kronor, och jag tror, att intet land i världen finnes, der en öfverrättsdivision kan vara så billigt sammansatt. Men det billigaste priset betingar icke alltid den bästa arbetsprodukten. Och då det är domare tillförsäkradt att icke utan laga dom afstängas från sitt embete, så stämmer det ju dermed icke väl öfverens att så ofta anlita en extra division, hvilkens sammansättning är nära nog uteslutande beroende på hofrättens egen smak.

Under en lång tjenstgöring i Svea hofrätt har jag till fullo insett och behjertat vigten deraf, att de ofta så svåra och invecklade mål, som komma ifrån Norrland, kunde varda handlagda af en öfverdomstol, som vore förlagd i Norrland. Derigenom vunnes den fördelen, att hofrätten under fortgången af sin verksamhet erhöle en allt större vana vid afgörande af förekommande mål och den kännedom af ortförhållanden, seder och bruk, som vid utöfning af domareverksamhet städs utöfvar ett helsosamt inflytande. Jag tror, att de omständigheter, som må hafva tillkommit efter den tid, jag tjenstgjorde i Svea hofrätt, ingalunda förringat vigten af denna min uppfattning, och därför är jag för min del icke obenägen att instämma i det skrifvelseförslag, som herr Dahlstedt här framlagt.

Herr Bruzelius: Den kongl. proposition, som af kamrarne i fjol behandlades, äfvensom den nu föreliggande, påvisa ett förhållande, som af ingen kan jäfvas, nemligen att arbetsbördan i Svea hofrätt för närvarande är så stor, att de nu der tillgängliga arbetskrafter icke räcka till för att i rimlig tid föra målen till slut, under det ett alldeles motsatt förhållande eger rum i Göta hofrätt. Ett sådant tillstånd kan jag icke beteckna annorlunda än *å ena sidan* såsom ett slösande med arbetskraft och *å den andra* såsom för de rättsökande högst betänkligt.

När nu Riksdagen i fjol icke ville bifalla hvad Kongl. Maj:t då föreslog, nemligen att skilja Gotland och Vermland från Svea hofrätt och förlägga dem till Göta hofrätt, utan anvisat just den utväg, som Kongl. Maj:t detta år valt, nemligen att, med begagnande af de klausuler, som finnas för vissa ledamöter i Göta hofrätt, öfverflytta en division derifrån till Svea hofrätt, tyckes det mig, som om denna kammare icke borde frångå sin i fjol ganska enhälligt uttalade åsigt.

Om det skulle inträffa, hvad herr Svanberg nyss påpekade, nemligen att målens antal komme att vid Göta hofrätt under den närmaste framtiden till den grad växa, att det skulle visa sig, att flera arbetskrafter vore behöfliga i nämnda hofrätt, så kan man ju, åtminstone till en början, anlita den utväg, som anlåtats såväl vid Skånska hofrätten som vid Svea hofrätt, nemligen att tillsätta en extra division.

Jag betviflar, att det någonsin skall saknas personer, kvalificerade att mottaga ett dylikt förordnande, då flera af de ordinarie härads-höfdingarne nog kunna finnas benägna att åtaga sig adjunktion och det dessutom vid hofrätterna finnes fiskaler, notarier och extra ordinarie tjänstemän, som kunna vara lämpliga.

Jag tager mig därför, herr talman, friheten yrka bifall till utskottets förslag.

Öfverläggningen var slutad. I enlighet med de gjorda yrkandena gaf herr talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets i mom. a) gjorda hemställan, och *dels* på bifall till det af herr Dahlstedt under öfverläggningen framställda yrkande. Herr talmannen fann den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad, men som votering begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i mom. a af första punkten af förevarande utlåtande n:o 3, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har kammaren bifallit det af herr Dahlstedt under öfverläggningen rörande detta moment framställda yrkande.

Omröstningen utföll med 108 ja mot 75 nej; varande alltså utskottets hemställan af kammaren bifallen.

I fråga om *mom. b)*, som härefter föredrogs, anförde:

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet Annerstedt: Då statsutskottet afstyrkt Kongl. Maj:ts förslag i den del, som afser anvisande af anslag till inrättande af en andre aktuarietjenst i hofrätten, säger utskottet, att det icke kan finna denna tjänst af behovet påkallad, då från allmänhetens sida några klagomål öfver den nuvarande anordningen icke försports. Den nuvarande anordningen är den, att aktuarien har till sitt biträde en amanuens. Men utskottet har icke fäst uppmärksamheten på det särskilda förhållande, som för närvarande medför, att denna anordning kan leda till godt resultat. Förhållandet är nemligen det, att den nuvarande aktuarien kommer snart att uppnå åldersgränsen för pensionering, och under sådana omständigheter möter icke någon svårighet att med det utaf hofrätten anvisade amanuensarvode anskaffa en amanuens med sådana kvalifikationer, att förändret af vadediarieret på eget ansvar kan upp-

*Angående
öfverföring
af anslag
från Göta
hofrätt till
Svea hofrätt
samt ytter-
ligare ökning
af anslaget
till Svea hof-
rätt m. m.*

(Forts.)

*Angående
öfverföring
af anslag
från Göta
hofrätt till
Svea hofrätt
samt ytter-
ligare ökning
af anslaget
till Svea hof-
rätt m. m.*

(Forts.)

dragas åt amanuensen. Det ligger nemligen i öppen dag att, då amanuensen så snart kan hoppas på befordran till aktuarietjensten, som under nuvarande förhållanden, då den ordinarie innehafvaren inom ett år uppnår den föreskrifna åldersgränsen, en sådan anordning som den nuvarande med fördel låter sig genomföras. Förhållandet kommer att blifva helt annat, då nuvarande aktuarien afgått och ersatts med en yngre tjänsteman. Beskaffenheten af amanuensstjensgöringen på aktuarietkontoret är nemligen sådan, att denna tjänstgöring icke kan betraktas såsom merit för befordran på annat håll i hofrätten än just på aktuarietkontoret. Följden häraf blir den, att den amanuens, som under vanliga förhållanden tjänstgör der, söker sig ett annat amanuensförordnande i hofrätten, om än med mindre aflöning, så dock förenad med större förhoppningar om framtida befordran å kanslisidan. Nu har hofrätten upplyst, att under dessa förhållanden kommer utan all fråga ett afslag å Kongl. Maj:ts proposition i denna del att föra med sig, det tidt och ofta under den närmaste framtiden ombyten af innehafvare utaf denna amanuensbefattning skola inträffa. Hofrätten har vidare gifvit till känna, att den, åtminstone till en början, icke kan, hvarje gång ny person inträder som amanuens på kontoret, åt denne uppdraga att på eget ansvar föra vadediarier, utan detta måste då af amanuensen föras under öfvervakande och kontroll af ordinarie aktuarien. Häraf blir en följd, att den tid aktuarien, hvars tjänstgöring redan under nuvarande förhållanden är ganska betungande — hofrätten har upplyst, att han finnes på embetsrummet från klockan half tio på förmiddagen till klockan fyra på eftermiddagen och att han derutöfver har åtminstone 1 1/2 timmes arbete i sitt hem —, kan använda för att lemna allmänheten upplysningar måste blifva inskränkt och att således, derest tillräckliga arbetskrafter icke finnes på kontoret, allmänheten i främsta rummet blir den lidande, i det att den måste längre, än nu behöfver ske, vänta på erhållandet af de upplysningar, som begäras. Då vanligen aktuarien, derest han måste vara sysselsatt med kontroll öfver vadedariat, icke synes böra afbryta detta arbete för meddelande af begärda upplysningar, komma rättssökande eller deras ombud, hvilka nu äro vana att på aktuarietkontoret utan dröjsmål muntligen erhålla de upplysningar, som begäras, att blifva hänvisade till att i anslagsböckerna sjelfva uppsöka sådana. Under dylika förhållanden förefaller det mig, som om man mot utskottet skulle kunna säga, att äfven från allmänhetens synpunkt sedt beviljandet af anslaget till en andre aktuarie är en fördel.

Det har vidare af utskottet anförts, att den nuvarande tillgången på unga jurister är sådan, att med det arvode, som kan bestås, icke någon svårighet bör möta för hofrätten att besätta amanuensplatsen i aktuarietkontoret på det sätt, att nuvarande förhållandet kan fortgå. Men handlingarna i denna fråga utvisa, att ursprungliga arvodet varit 1,800 kronor, att visserligen hofrätten, med minskande af det belopp, som den årligen kan utdela till de öfriga amanuenserna, funnit sig nödsakad att för nuvarande amanuensen på aktuarietkontoret öka

ofvannämnda anslag till 2,400 kronor; samt att detta belopp är det högsta, som hofrätten kan med nu tillgängliga medel anvisa åt ifrågasvarande amanuens. Under sådana förhållanden ligger det i öppen dag, att en ung jurist icke längre än han är nödsakad bibehåller ett dylikt förordnande, som icke ger honom förhoppning om befordran till någon enda annan befattning i hela riket, än just denna aktuarietjenst, åt hvars innehafvare han är amanuens, utan att han så fort som möjligt ser sig om efter andra amanuensförordnanden, hvilka, om de ock för ögonblicket äro förenade med mindre ersättning, dock gifva utsigter till framtida befordran.

Under sådana förhållanden vågar jag vördsamt hemställa, om icke Andra Kammaren skulle äfven från allmänhetens synpunkt finna skäligt att bevilja det ifrågasatta anslaget till en andre aktuarie. Jag gör detta, så mycket hellre som det torde vara otvifvelaktigt, att en ny division kommer att icke så obetydligt öka aktuariens arbete. Det är ju gifvet, att skall den nya divisionen fylla sin uppgift — och vi äro allesammans öfvertygade om att den kommer att göra det —, antalet domar och utslag, som af aktuarien skola behandlas, diarieföras, förses med stämpel o. s. v., och om hvilka upplysningar skola lemnas åt allmänheten, kan antagas komma att årligen växa med en sjettedel af nuvarande antalet, då hofrätten arbetar på sex afdelningar. Under dessa omständigheter synes det mig icke vara origtigt att ordna förhållandet så, som Kongl. Maj:t nu föreslagit.

Statsutskottets uttalade farhåga, att pensionsstaten genom en sådan anordning, som Kongl. Maj:t här föreslagit, skulle komma att växa, torde slutligen icke vara så synnerligen grundad, då det är tydligt, att denne andre aktuarie måste sträfva efter att blifva befordrad till förste aktuarie, och således blir det alltid hädanefter som hittills, äfven om den andre aktuarien skulle komma till stånd, den *förste* aktuarien, som i sinom tid får pension. Den enda skilnaden, som möjligen skulle kunna inträffa, om Riksdagen beviljade anslag till en andre aktuarie, blifver den, att i någon mån pensionering af den förste aktuarien skulle komma i fråga något förr än nu är fallet.

Herr Danielson: Som herrarne finna, har utskottet egnat ganska mycken uppmärksamhet åt denna fråga, men herrarne torde äfven finna, att tillsättandet af en andre aktuarie är en fråga, som icke är ny. Redan vid 1890 års riksdag pröfvades denna fråga, och Riksdagen fann då icke skäl att lemna bifall till förslaget. Det var då alldeles enahanda förhållande som nu, nemligen att hofrätten skulle arbeta på sju divisioner. De skäl, som herr statsrådet anført för att denna befattning nu borde beviljas, äro således icke hållbara, ty hofrätten har förut arbetat på lika många divisioner, utan att det varit mer än en amanuens till biträde åt aktuarien, och frågan har förut varit pröfvad af Riksdagen, utan att Riksdagen ansett skäligt att inrätta en sådan tjenst.

*Angående
öfverföring
af anslag
från Göta
hofrätt till
Svea hofrätt
samt ytter-
ligare ökning
af anslaget
till Svea hof-
rätt m. m.*

(Forts.)

*Angående
öfverföring
af anslag
från Göta
hofrätt till
Svea hofrätt
samt ytter-
ligare ökning
af anslaget
till Svea hof-
rätt m. m.*

(Forts.)

Nu säger herr statsrådet, att det är nödvändigt, därför att den person, som är amanuens på aktuarietkontoret, icke kan vinna befordran till annat än auktuarietjensten, utan detta är den enda befattning, till hvilken det är honom möjligt att hinna på hans bana.

Ja, mina goda herrar, skola vi inrätta befattningar, för att de skola tjena till befordran för och tillfredsställa alla, som söka inträde i hofrätten eller på annat håll? Jag tror, att det är en ren omöjlighet, att Riksdagen kan vilja gå den vägen blott för att befrämja en tjänstemans förflyttning till högre lönegrad.

Jag vill äfven fästa herrarnes uppmärksamhet på hvad herr statsrådet till sist anförde, och jag tror, att det icke är fullt riktigt. Han sade, att det icke gerna komme i fråga att pensionera annat än förste aktuarien. Men det kan ju inträffa, att förste aktuarien blir oförmögen att sköta sin tjänst antingen genom sjukdom eller annat skäl, och då sitter han kvar, tills han blir pensionsmessig, men den, som sköter befattningen, får endast tjänstgöringspenningar 1,200 kronor och jag hemställer, om det blir bättre, att denna tjänst skötes af en tjänsteman för 1,200 kronor, än om den skötes af en amanuens, som aflönas med 1,800 kr.

Det är ju alldeles påtagligt, att det icke kan vara skäl att i detta fall följa Kongl. Maj:t. Jag är öfvertygad, att Riksdagen med mycken varsamhet vill pröfva hvarje fråga, som afser inrättandet af nya tjänstebefattningar, för så vidt den är befogad. Men här föreligger icke något trängande behof. Ingen anmärkning har framkommit från allmänhetens sida öfver de förhållanden, som nu råda, och då vet jag icke, hvarför man så skall framhålla allmänhetens kraf i detta fall, att man går ett godt stycke längre än hvad allmänheten gifvit tillkänna.

Jag tror sålunda, att utskottets skäl äro fullt hållbara, och ber därför att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

Mom. c.

Bifölls.

Punkterna 2 och 3.

Biföllos.

Punkten 4.

*Angående
arfvoden åt
krigshof-
rättens ord-
förande och
militäre leda-
möter.*

Med tillstyrkande af hvad Kongl. Maj:t i sådant afseende föreslagit, hemställde utskottet i denna punkt:

att Riksdagen måtte, till arfvoden åt krigshofrättens ordförande och militäre ledamöter, på extra stat för år 1897 anvisa 3,250 kronor.

Efter uppläsandet häraf anförde:

Herr John Olsson från Stockholm: Herr talman, mina herrar! Jag inser mycket väl, att det icke kan finnas synnerligt stor utsigt att få någon ändring i denna utskottets hemställan, då ingen reservant bland denna kammares ledamöter finnes antecknad vid betänkandet. Men jag vågar likväl ifrågasätta, huruvida det icke skulle vara lämpligt, att, i likhet med hvad här förut vid föregående behandling af denna fråga i kammaren yrkats, en nedsättning i detta anslag gjordes.

*Angående
arfvoden åt
krigshof-
rättens ord-
förande och
militära leda-
möter.*

(Forts.)

Jag vill erinra, att Riksdagen i fjol förklarade, att den endast för den gången ville bevilja beloppet, ehuru väl den ansåg, att det äskade anslaget vore högre än som för ändamålet torde vara erforderligt; och i sammanhang dermed hemställde Riksdagen, att Kongl. Maj:t måtte företaga en utredning, huruvida icke nedsättning kunde ske och om icke anslaget till krigshofrättens militära ledamöter kunde utgå under någon annan form. En sådan utredning har Kongl. Maj:t låtit krigshofrätten sjelf företaga, och som naturligt är, har krigshofrätten förklarat sig icke anse någon nedsättning kunna ske. Den har hufvudsakligen anfört såsom skäl härför, att målens antal nu mera väsentligen skulle hafva blifvit ökad och att för den skull det arfvode, som nu utgår, icke kunde anses oskäligt. Jag vill då erinra, att, på sätt krigshofrätten sjelf uppgifvit, målens antal vid krigshofrätten dock icke ökats med mera än ett tiotal mål. Det har under tidsperioden 1883-1892 i medeltal uppgått till femton mål om året; för 1893 uppgick det till tjugusex och för 1894 till trettiotvå. Det är således, så vidt jag kan förstå, en mycket obetydlig ökning, och man kan väl påstå, att ett antal af tjugufem à trettio mål om året icke lär kunna behöfva en så dyr apparat som den nuvarande. Jag tror, att man bör gifva den talare i Första Kammaren rätt, som en gång betecknade krigshofrätten såsom »en ohyggligt dyr inrättning».

Justitieministern har anfört såsom skäl till att han icke velat tillstyrka en nedsättning den omständigheten, att krigshofrätten antagligen skulle få ökade göromål. Men den omständigheten, att göromålens antal möjligen *framdeles* kan komma att ökas, borde väl icke *för närvarande* vara något skäl för att icke vidtaga den nedsättning, som Riksdagen i fjol ansåg kunna ske.

Jag tror också, att, om kammaren besluter en nedsättning, kammaren derigenom skulle understryka den uppfattning, som i fjol uttalades, att en sådan nedsättning borde ega rum. Ett sådant beslut skulle dessutom utgöra en adress till den nuvarande justitieministern att taga en reform af krigshofrätten i allvarligt öfvervägande. Jag tror icke heller, att det kan vara ur vägen att rigta en sådan adress till den nye chefen för justitiedepartementet, om jag nemligen tänker på hvad han förut uttalat i denna fråga. Jag vill erinra om att vid 1894 års riksdag förelåg ett förslag från Kongl. Maj:ts sida att öka den civila delen af krigshofrätten med ytterligare en ledamot. Frågan föll då i Första Kammaren som jag tror, hufvudsakligen på grund af ett anförande af den nuvarande chefen för Kongl. justitiedepartementet. Han yttrade då bland annat: »Betraktar man detta förslag — nem-

*Angående
arfcoden åt
krigshof-
rättens ord-
förande och
militäre leda-
möter.*

(Forts.)

ligen det af Kongl. Maj:t framlagda, som verkligen innebar en åtminstone för tillfället möjlig lösning af frågan — »betraktar man detta förslag uteslutande ur denna synpunkt, synes äfven mig ingen invändning kunna göras deremot. Förslaget tillfredsställer det yrkande, som inom Riksdagen flera gånger framkommit, att öka antalet af de civila ledamöterna inom krigshofrätten; det nedbringar också kostnaden, på sätt Riksdagen begärt. Men betraktar man frågan från militärisk synpunkt, förefaller det mig, som om man, utan att sjelf vara militär, och således allenast på grund af de handlingar, som finnas, om jag så får uttrycka mig, i akten, skulle komma till det resultatet, att Kongl. Maj:ts proposition ur sistnämnda synpunkt icke tillfredsställer de fordringar, som måste ställas på en omorganisation af krigshofrätten».

Jag tror, mina herrar, att den uppfattning, för hvilken den nuvarande chefen för Kongl. justitiedepartementet i detta anförande gjorde sig till tolk, icke har någon anklang här i kammaren; och jag tror också, att det är väl behöfligt, att kammaren ger uttryck åt den uppfattning, som kammaren i strid med nuvarande justitieministern har i frågan. Det är väl icke lämpligt, att kammaren afstår från sin önskan, därför att den möter motstånd från militäriskt-byråkratiskt håll. Jag tror tvärtom, att det är önskvärdt, att kammaren vidhåller sin uppfattning. Och emedan jag anser, att, om kammaren nu beslutar en nedsättning i detta anslag, kammaren skulle gifva ett lämpligt uttryck åt denna sin uppfattning, — tillåter jag mig, herr talman, att yrka, att beloppet i denna punkt nedsättes till två tusen kronor.

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet Annerstedt: Statsutskottet har enligt min tanke anført ett fullt giltigt skäl, hvarför kammaren synes böra under nuvarande förhållanden bibehålla detta anslag. 3,250 kronor, oförändradt. Statsutskottet åberopar nemligen, att Kongl. Maj:t har den 20 december 1895 tillsatt en komité med uppdrag att vidtaga en revision af den militära rättegångsordningen, i syfte att bringa densamma i full öfverensstämmelse med krigsmagtens nuvarande organisation. Det torde väl vara uppenbart, att, om vid denna omarbetning man lyckas komma till en sådan lösning af frågan, som tillfredsställer såväl Riksdagen med hänsyn till det civila elementets i domstolen öfvervägande inflytande i högre instans som äfven chefernas för krigsmagten åsigt, att det militära elementet bör icke blott i fråga om soldater och underofficerare, utan äfven i fråga om officerare vara det förherskande i första instansen, — om, säger jag, man kan få en sådan lösning, som tillfredsställer både Riksdagens och militärernas önskningsar, så torde den lösningen af frågan vara ganska lämplig att åvägabringa. Det är därför det förefaller mig, som om Riksdagen borde kunna afvakta utgången af denna undersökning och formuleringen af det förslag, som kommer att framläggas till Riksdagens pröfning, innan Riksdagen vidtager åtgärder för att nedsätta detta anslag, som ju redan är minskadt från hvad det förut varit.

Det är för öfrigt icke blott så, att krigshofrätten har ansett dag-
 aflöning icke lämpa sig att använda för de militära ledamöterna i krigs-
 hofrätten, utan samma åsigt har jemväl uttalats af cheferna för landt-
 försvars- och sjöförsvarsdepartementen, hvilka väl torde vara temligen
 opartiska i denna fråga.

Under sådana förhållanden vågar jag hemställa, att Andra Kam-
 maren, på sätt statsutskottet enhälligt tillstyrkt, ville godkänna Kongl.
 Maj:ts förslag.

*Angående
 arfvoeden åt
 krigshof-
 rättens ord-
 förande och
 militäre leda-
 möter.*

(Forts.)

Herr John Olsson från Stockholm: Jag har visst icke förbisett
 att utskottet, såsom skäl för sitt tillstyrkande af anslaget, anført, att det
 tillsatts en komité i slutet af förra året för att vidtaga en revision af
 den militära rättegångsordningen. Men med anledning af den upp-
 fattning, som uttalats af nuvarande chefen för justitiedepartementet,
 tillät jag mig betvifla, att man från denna komité eller från regerin-
 gens sida, när komitén afgifvit sitt förslag, skulle hafva anledning att
 vänta ett förslag, som vore tillfredsställande för denna kammare. Ur
 denna synpunkt var det som jag trodde, att kammaren genom att
 besluta en nedsättning af detta anslag skulle kunna understryka den
 mot den nuvarande justitieministerns stridande uppfattning, som kam-
 maren flera gånger uttalat. Herr justitieministern yttrade, att man
 framdeles skulle kunna få ett förslag, som tillfredsstälde de militära
 önskningarna. Ja, det tror äfven jag, men förslaget skulle kanske dere-
 mot icke öfverensstämma med de önskingar, som göra sig gällande på
 icke militärt håll och särskildt inom Riksdagen uti Andra Kammaren.
 Det principiellt rigtiga i fråga om den militära domsrätten torde väl
 vara, att de militära målen lika väl som andra mål åtminstone i andra
 instans handläggas af en civil domstol; ty det torde väl knappast kunna
 bestridas, att dessa mål icke äro af svårare beskaffenhet än att de
 mycket väl skulle kunna handläggas t. ex. af Svea hofrätt. Denna
 hofrätt har ju mångfaldiga andra mål, som äro betydligt mera invecklade
 att bedöma, än de flesta militära mål, och jag tror, att det icke på all-
 var kan förnekas, att de militära målen kunna bedömas lika väl och
 kanske bättre af en civil domstol, än af en krigsdomstol.

Det är för att gifva ett uttryck åt den uppfattning, som kam-
 maren i fjol uttalade, som jag tillätit mig att framställa mitt yrkande.

Härmed var öfverläggningen slutad. Kammaren biföll utskottets
 hemställan.

Punkterna 5 och 6.

Lades till handlingarne.

§ 11.

*Angående
regleringen af
utgifterna
under riks-
statens tredje
hufvudtitel.*

Härefter företogs till behandling statsutskottets utlåtande, n:o 4, angående regleringen af utgifterna under riksstatsens tredje hufvudtitel, omfattande anslagen till utrikesdepartementet.

I afseende å regleringen af utgifterna under denna hufvudtitel hade Kongl. Maj:t föreslagit, att de ordinarie anslagen måtte af Riksdagen anvisas med enahanda belopp, som för innevarande år, eller tillhoppa 606,750 kronor.

Deremot hade uti två inom Andra Kammaren väckta motioner föreslagits, dels af herr *John Olsson* m. fl. (motion n:o 196), att Riksdagen måtte besluta att nedsätta det af Kongl. Maj:t till ministerstaten begärda anslag, 337,941 kronor, med 40,000 kronor; samt att minska det för »skrifmaterialier, expenser och extra utgifter» begärda belopp, 45,893 kronor, med 9,900 kronor, motsvarande hvad som af Kongl. Maj:t begärts för »hemliga utgifter»; dels ock af herr *Pehr Pehrsson* i Norrsund (motion n:o 38), att Riksdagen måtte besluta, att svenskt fartyg skall från och med nästa år erhålla full ersättning för af det-samma vid vederbörande konsulat utbetalda konsulat- och expeditionsfgifter samt att i riksstaten för år 1897 för ändamålet uppföres ett förslagsanslag af 175,000 kronor.

Under *mom. a* hemstälde emellertid utskottet:

att Riksdagen måtte, med afslag å herr *John Olssons* m. fl. ofvan-nämnda motion om minskning i anslagen till ministerstaten och om nedsättning i det bland kabinetskassans utgifter uppförda anslag till »skrifmaterialier, expenser och extra utgifter», bifalla hvad Kongl. Maj:t i fråga om regleringen af de ordinarie utgifterna under tredje hufvudtiteln föreslagit.

Efter föredragning häraf anförde:

Herr *John Olsson*: Herr talman, mina herrar! Såsom naturligt-vis var att vänta, har statsutskottet icke heller i år funnit skäl att tillstyrka den ifrågavarande motionen om en nedsättning af anslagen under tredje hufvudtiteln. Jag är visserligen tacksam för det välvilliga erkännande, som utskottet egnat motionen. Men jag skulle hafva varit ännu tacksammare, om utskottet velat göra allvar af det uttalande, som utskottet gör i början af andra stycket af motiveringen, der utskottet säger sig vara öfvertygad, att Riksdagen fortfarande vidhåller sin förut uttalade mening, att en minskning i dessa anslag skulle kunna åstadkommas.

Om jag således icke gjort mig någon synnerligen stor förhoppning, att utskottet skulle tillstyrka en nedsättning, så tillstår jag, att jag hade väntat, att åtminstone några ledamöter från denna kammare skulle hafva reserverat sig; ty de skäl, som utskottet anförde i föl-

för sitt afstyrkande, nemligen dessa ryktbara »för handen varandeförhållanden», som under ett par års tid förlamat kammarens handlingskraft i fråga om denna hufvudtitel, de existera ju för närvarande icke längre, och man borde då väl hafva rätt att vänta, att Andra Kammaren skulle återgå till sina traditioner från åren 1891 och 1892 och söka nedbringa utgifterna för diplomatién. När man så uttryckligt förklarar, att man bibehåller sin uppfattning i detta afseende, vore det väl icke för mycket begärdt att man omsatte sina vackra ord i handling.

*Angående
regleringen af
utgifterna
under riks-
statens tredje
hufvudtitel.*

(Forts.)

Utskottet har emellertid nu funnit ett annat motiv för sitt afstyrkande, i det utskottet hänvisat till den komité af svenske och norske män, som blifvit tillsatt för att revidera de unionella bestämmelserna, och i sammanhang härmed har utskottet uttalat den uppfattning, att denna komité »vid sitt uppdrags utförande måste beröra förhållanden, som inverka på kostnaderna för den utländska representationen».

Ja, mina herrar, jag tror verkligen icke, att utskottet varit synnerligen lyckligt i framdragandet af detta motiv; ty först och främst ber jag få anmärka att, om vi skola vänta med att åstadkomma besparingar på tredje hufvudtiteln till dess denna komité slutat sina arbeten eller snarare till dess Kongl. Maj:t med anledning af hvad denna komité kommer att föreslå, framlägger förslag i ämnet, så få vi allt vänta länge. Men vidare betvivlar jag, att utskottet rätt uppfattat det uppdrag, som unionskomitén har af Kongl. Maj:t erhållit. Såvidt man kan finna af den instruktion, som lemnats åt unionskomitén, finnes det åtminstone intet som antyder, att denna komité skulle komma att sysselsätta sig med en nedsättning eller indragning af anslagen under tredje hufvudtiteln. Det heter nemligen i den resolution, som Hans Maj:t Konungen meddelade, då komitén tillsattes, att komitén skulle hafva i uppdrag »att utarbета förslag till sådana ändrade bestämmelser i afseende å Sveriges och Norges förening, hvilka finnas af behofvet påkallade eller äro egnade att undanrödja de anledningar till förvecklingar, hvilka ligga i dessa bestämmelserns ofullständighet och oklarhet».

Det synes mig således, åtminstone om jag skall sluta af ordalagen i denna resolution, som om i densamma icke skulle ligga något annat uppdrag än att komitén skall revidera de unionella bestämmelserna. Men detta kan väl icke inverka på frågan om de diplomatiska utgifterna för ministerstaten i utlandet. Jag tror således knappast, att det af utskottet anförda motivet är tillräckligt; och jag fruktar tillika att, om kammaren bifaller utskottets hemställan och afslår en föreslagen nedsättning, ett sådant beslut af kammaren skulle för vederbörande utgöra en mycket välkommen förevändning att anse allting väl bestämdt som det för närvarande är.

Jag ber att få erinra, att vi mycket litet känna till den nuvarande utrikesministerns uppfattning angående nedsättningen af utgifterna under tredje hufvudtiteln. Vi hafva af hans företrädare flera gånger

Angående regleringen af utgifterna under riksstatsens tredje hufvudtitel.

(Forts.)

hört, att han vore betänkt på att, så snart ske kunde, vidtaga nedsättning i dessa anslag; och han har vid ett tillfälle gått så långt, att han erkänt, att, om vi skulle hafva beskickningar endast i de länder, der vi hade ekonomiska intressen att bevaka, icke ens legationen i Wien skulle vara behöffig. Men om den nuvarande utrikesministerns upptattning känna vi för närvarande intet, så vida icke hans excellens finner lämpligt att nu under debatten upplysa kammaren derom. Vi känna af hans uttalanden i statsrådet och Första Kammaren, att han är en synnerligen ifrig motståndare mot att de diplomatiska tjänsterna skola tillsättas på förordnande, men detta vill ju just säga, att han vill att dessa tjänster skola, såvidt möjligt är, fastläsas, det vill säga raka motsatsen till hvad denna kammare uttalat. Ty fastläser man dessa tjänster, lär det väl sedan vara svårt att få någon nedsättning eller besparing på denna hufvudtitel.

Jag tror således, att det vore klokt af Riksdagen att sjelf taga frågan i sin hand och icke lita på att Kongl. Maj:t möjligen i en aflägsen framtid skall framlägga förslag om nedsättning uti denna hufvudtitels anslag.

Jag yttrade nyss, att jag hade väntat, att åtminstone några ledamöter från denna kammare skulle hafva tillstyrkt en nedsättning; och jag vill särskildt tillägga, att det särskildt förundrat mig att *en* ledamot af statsutskottet icke låtit anteckna sig såsom reservant. Jag syftar härvid på statsutskottets ärade vice ordförande. Redan under debatten i fjol sökte jag med anförande af hans egna ord påvisa, att han på de sista åren frångått den politik, han mycket ifrigt förfäktat under 1891 och 1892 års diskussioner rörande denna fråga. En hans kollega inom statsutskottet, sökte då komma honom till hjälp med den anmärkningen, att när vi yngre blefve så gamla i Riksdagen som herr Olof Jonsson, så skulle äfven vi möjligen göra oss skyldiga till liknande omsadlingar som han.

Jag vet icke, om herr Olof Jonsson var så särdeles tacksam för denna hjälp. Sjelf sökte han försvara sig med att påstå, att hans uttalande under 1892 års riksdag endast gått ut på, att man icke borde lemna åt Kongl. Maj:t initiativet i denna fråga. Men, mina herrar, är det icke just detta, som Riksdagen genom att godkänna nu föreliggande betänkande skulle komma att göra.

Såvidt jag förstår, har utskottet sagt, att vi skola icke vidtaga några besparingar, därför att unionskomitén sitter och därför att vi böra afvakta det förslag, som kommer från densamma och sedermera kan med anledning deraf framläggas af Kongl. Maj:t. Således säger utskottet med klara ord, att vi böra afvakta Kongl. Maj:ts initiativ i frågan.

Oaktadt herr Olof Jonsson i Hof år 1892 uttalade, och i fjol ytterligare upprepade, att man icke borde lemna initiativet i denna fråga åt Kongl. Maj:t, finner jag likväl icke hans namn antecknad såsom reservant under detta betänkande. Det är detta som jag finner ganska egendomligt.

Herr Jonsson i Hof yttrade i föl under debatten rörande regleringen af utgifterna under tredje hufvudtiteln, att han vore förvissad om att, »när förhållandena komme i ett lugnare läge än för närvarande, det icke skulle möta hinder att vidtaga nedsättningar på denna hufvudtitel».

*Angående
regleringen af
utgifterna
under riks-
statens tredje
hufvudtitel.*

(Forts.)

Ja, jag hemställer till herr Olof Jonsson sjelf, huruvida icke den unionella frågan nu *har* kommit i ett lugnare läge och huruvida således icke just de förutsättningar, som herr Jonsson i föl förutsatte vara nödvändiga för att han skulle vara med om denna nedsättning, nu hafva inträffat. Det synes mig då, att den allra enklaste konsekvens hade fordrat, att han i år yrkat på en nedsättning.

Det har nu invändts, att det belopp, som är i fråga, icke är så synnerligen afsevärdt utan ganska obetydligt; och det kan jag ju gerna medgifva; men här gäller dock något annat och mera. Det gäller här *en princip*, den nemligen, huruvida Riksdagen skall låta statslyxen och statsslöseriet fortfarande florera på denna hufvudtitel utan att vidtaga någon åtgärd deremot.

Det har ofta påmints om huru orimligt de diplomatiska aflönin-garna äro tilltagna, särskildt om man jemför dem med de aflöningar andra länder bestå likställda personer vid beskickningarna. Men det är äfven en annan synpunkt, som förtjenar beaktande, nemligen den huruvida öfver hufvud taget de diplomatiska beskickningarna äro af den stora nytta, som man velat göra gällande, huruvida de icke tvärtom till stor del skulle kunna undvaras, utan att rikets väl eller ve på något sätt skulle äfventyras. Det finnes till och med diplomater, som hysa ganska hädiska tankar i fråga om diplomaternas nytta.

Kanske kan det roa kammaren att höra, hvad världens främste diplomat vid ett tillfälle yttrat om denna sak. Furst Bismarck yttrar i ett bref från 1851, dateradt i Frankfurt, der han sjelf var diplomat, vid ett tillfälle följande:

»Mitt härvarande umgänge är i grund och botten icke annat än spioneri, och om man ändå hade något att utspionera eller dölja. Det är idel lappri, hvarmed folk plågar sig, och dessa diplomater med sitt tillgjorda pedanteri förefalla mig redan löjligare än riksdagsmännen i Andra Kammaren — han syftar naturligtvis på den preussiska — i hela medvetandet af sin värdighet. Om icke yttre omständigheter stöta till, så vet jag temligen noga, hvad vi om 1, 2 eller 5 år hafva åstadkommit, och jag skulle gjort detsamma färdigt inom 24 timmar, om de andra blott en enda dag ville vara sanningsenliga och förnuftiga. — — I konsten att med många ord säga ingenting gör jag väldiga framsteg, skrifer rapporter på flere ark, hvilka låta höra sig lätt och flytande som tidningsartiklar, men om Manteuffel kan säga hvad de innehållit, sedan han läst dem, så kan han mer än jag. Hvar och en af oss ställer sig så, som om han trodde om de andra, att de äro fördjupade i tankar och fulla af planer, om man bara ville rycka fram med dem, och under allt detta vet ingen af oss en smul hvad som

Angående regeringen af utgifterna under riksstatsens tredje hufvudtitel. skall blifva af Tyskland. Ingen menniska, icke ens den mest illvilliga tviflare till demokrat kan tro, huru mycket charlataneri och viktighetsmakeri, som döljer sig inom diplomaten.»

Huruvida våra egna diplomater ha mycket viktigare angelägenheter för sig än Bismarck här antydt, skall jag låta vara osagdt. Men jag kan icke underlåta att erinra om en omständighet, som tyder på, att dessa herrar diplomater icke torde ha så särdeles angelägna saker att tänka på. Jag har uti utrikesdepartementet förskaffat mig uppgift på de tjänstledigheter, som våra ministrar vid de utländska beskickningarna varit i åtnjutande af under år 1895. Man finner deraf, bland annat, att envoyén i Washington haft tjänstledighet i 4 månader, ministern i London i nära 2 $\frac{1}{2}$ månader, ministern i Köpenhamn 2 månader, ministern i Paris 3 månader, ministern i Rom 2 $\frac{1}{2}$ månader, ministern i Lissabon nära 3 månader, ministern i Petersburg i 3 månader, ministern i Madrid 3 månader, ministern i Konstantinopel 2 månader, ministern i Berlin öfver 2 $\frac{1}{2}$ månader och ministern i Wien i 2 månader.

Den slutsatsen torde väl ligga nära till hands, att, när så pass vidsträckta ledigheter kunna beviljas cheferna för samtliga våra beskickningar, deras göromål icke måtte vara så synnerligen öfverhängande eller ansträngande.

Det yrkande, som innehålles i motionen, afser dels en nedsättning i anslaget till ministerstaten med 40,000 kronor och dels en minskning i anslaget till skrifmateriel och expenser med 9,900 kronor, motsvarande anslaget till »hemliga utgifter».

Hvad dessa »hemliga utgifter» beträffar, är det väl onekligt, att de äro gengångare från forna tider och således en anomali nu för tiden. Det är från den tid, då Sverige spelade rolen af en stormakt, som denna post förskrifver sig. Men numera torde man vara allmänt ense derom, att det är principiellt origtigt, att det finnes poster i budgeten, som skola vara undantagna Riksdagens eller dess förtroendemäns granskning. Att denna post icke torde vara af så särdeles stor vikt eller möta så synnerligen stora svårigheter att indraga, kan väl delvis anses framgå af det förhållandet, att Hans Maj:t Konungen sjelf förklarar, att han hellre afstår ifrån att äska bidrag ifrån Norge till de hemliga utgifterna än medgifva norske statsministern rätt att granska verifikationerna till dessa utgifter. När konungen sjelf uttalat denna uppfattning, torde det väl vara temligen tydligt, att det icke är så synnerligen viktiga ändamål, hvartill dessa utgifter användas.

Som sagdt, kammaren synes mig mycket väl kunna vidtaga på egen hand denna nedsättning. Ty att det är olämpligt att i detta fall lemna initiativet åt Kongl. Maj:t, derom torde väl kammarens flertal vara ense. Jag tillåter mig fördenskull, herr talman, att yrka bifall till motionen.

Herr Jonsson i Hof: Herr talman, mina herrar! Det var naturligt, att herr Olsson äfven i år skulle finna det som sin särskilda

pligt att syselsätta sig med hvad, som yttrats i denna fråga någon gång förut. Detta är naturligtvis för honom mycket viktigare än att se till, huruvida man under olika lägen och skeden i lifvet bör se en fråga ur något olika synpunkter. För honom är det icke möjligt att ens tänka sig, att det ena eller andra sättet för en frågas behandling kan vara ogynnsamt för en annan frågas behandling eller att det är af allra största vikt att låta påbörjade underhandlingar, som hafva sin inverkan äfven på denna besparingsfråga, i fred och ro få fortlöpa. Det betyder, antar jag, icke mycket för honom, om nu Riksdagen genom sitt beslut i detta fall skulle stärka den fraktion inom broderlandet, som drifvit satser, hvilka från vår sida icke ansetts lämpliga eller förenliga med unionens bestånd.

Har man lyckats komma så långt, att man fått till stånd underhandlingar rörande riksaktens bestämmelser, undrar jag, om icke hvar och en skall erkänna, att det är klokast och förnuftigast att afvakta tiden och se till, hvad som kan komma att blifva resultatet deraf.

Jag tänker mig, huru det skulle uppfattas, om man t. ex. i vårt broderland skulle vilja återigen upptaga de ensidiga vilkor för sitt bidrag till utgifterna under denna hufvudtitel, som lyckligtvis i fjol skaffades ur världen och som är af synnerlig vikt för behandlingen af de viktiga frågor, som föreligga oss emellan. Jag undrar, om icke herr Olsson sjelf också, om han närmare tänker på innebörden af dessa saker, bör erkänna, att den synpunkt, som utskottet intagit, är långt viktigare än att kammaren vid detta tillfälle skulle häfda sin gamla ståndpunkt och nu för tillfället sätta ned detta anslag till beskickningen i Wien.

Jag skall mot hans sätt att läsa innantill och polemisera be att få anmärka, att jag icke funnit något uttryck i detta utskotts betänkande, som lägger i Kongl. Maj:ts hand att föreslå nedsättning i diplomatbudgeten eller vidtaga åtgärder för denna nedsättning. Jag kan icke finna annat än att utskottet åberopat, att unionskomitén i sin verksamhet komme att beröra förhållanden, som kunna inverka på dessa utgifter, och att man bör afvakta resultatet af densamma först; men det har ingalunda sagts, att endast Kongl. Maj:t bör hafva initiativ i detta fall. Det är detta, som jag tror finnes i utskottets betänkande, men ingenting annat.

Hvad beträffar ändringen af åsikter, som herr Olsson synes fästa synnerlig vikt vid, så undrar jag, om det finnes någon människa så pass vis och förutseende, att hon kan vid hvarje tillfälle etablera en mening, som hon under hela sitt lif icke under några förhållanden anser sig tillfälligt böra uppge eller låta förblifva hvilande.

Jag tror, att, om man börjar fullfölja sådana idéer, skulle knappast herr Olsson sjelf, om han nu anser en sådan orubblighet för en riksdagsmans väsentligaste uppgift, kunna gå fri för att äfven några inkonsequenser komma att framställas honom till last. Sådana saker äro icke af den betydelse, att man här i kammaren bör göra något väsentligt nummer af dem, utan i första rummet se sjelfva sakfrågans

*Angående
regleringen af
utgifterna
under riks-
statens tredje
hufvudtitel.*

(Forts.)

*Angående
regleringen af
utgifterna
under riks-
statens tredje
hufvudtitel.* innebörd och icke upptaga tiden allt för mycket med sådana jem-
förelsevis ovigtiga frågor.

Jag tager mig friheten yrka bifall till utskottets hemställan.

(Forts.)

Herr Hedin: Herr talman! För den händelse, att statsutskottets majoritet hade inskränkt sig till att diktera ett helt naket afslag på motionen och mot det afslaget hade anförts reservation af ett antal utskottsledamöter från denna kammare, d. v. s. de utskottsledamöter från denna kammare, beträffande hvilka man har anledning supponera, att de icke hafva slutit sig en gång för alla och definitivt till den i fjol invigda krigskreditivpolitiken, så skulle vi andra å vår sida hafva kunnat nöja oss med att genast utan någon utaf oss här framförd motivering yrka bifall till motionen, för att på det sättet ådagalägga, att ännu finnes åtminstone en icke alltför obetydlig minoritet i denna kammare, som vidhåller kammarens flera gånger uttalade mening om lämpligheten utaf en nedsättning af lyxutgifterna på riksstatens tredje hufvudtitel.

Men då det ser ut, som om statsutskottet enhälligt skulle hafva förenat sig om den invändning, det argument, som finnes att läsa vid midten af 3:e sidan i utlåtandet, så anser jag det icke riktigt att med tystnad förbigå ett sådant uttalande, som i alla fall har skenet af att vara statsutskottets enhälliga mening. Der heter det nemligen, att utskottet, med anledning deraf, att den komité af svenske och norske män, hvilken nyligen blifvit tillsatt för att utarbete förslag till förändrade bestämmelser i afseende å Sveriges och Norges förening, vid sitt uppdrags utförande måste beröra förhållanden, som inverka på kostnaderna för den utländska representationen, ansett Riksdagen tills vidare icke böra vidtaga någon förändring». Jag kan icke undertrycka uttalandet af den mycket stora förundran, jag rönt vid läsandet af ett sådant uttalande.

Hvad har förslaget om en nedsättning af anslaget till ministerstaten att göra med den förlidet år förordnade unionskomiténs verksamhet? Det är väl icke tänkbart, herr talman, jag säger icke att komitén, utan att ens någon enda ledamot af densamma, skulle kunna för ett ögonblick falla på en så befängd idé som den, att unionskomitén skulle hafva att yttra sig om eller afgifva något förslag, på hvilka platser i utlandet de förenade rikena böra representeras utaf sändebud, eller derom huru dessa böra aflönas, hvilka summor till sådana utgifter skola anvisas. Det är icke rimligt att föreställa sig, att uti komitén skulle finnas en enda ledamot, som kunde falla på den idén att der göra ett sådant yrkande, det är icke rimligt, säger jag, nemligen om man utgår från den förutsättningen, som jag anser klar, att vid valet af komitéledamöter syftmålet icke varit att omöjliggöra hvarje förnuftigt praktiskt resultat af komiténs verksamhet, utan tvärtom.

Den unionskomité, som förordnades år 1865 och afgaf sitt betänkande år 1867, föreslog visserligen, att uti den reviderade förordningsakten skulle införas en bestämmelse af följande innehåll: »Hvart-

dera rikets bidrag till utgifterna för de diplomatiska angelägenheterna lämpas efter förhållandet mellan rikenas folkmängd — — — — — Härigenom är icke någon inskränkning gjord i den hvarterda rikets nationalrepresentation tillkommande rätt att pröfva utgifternas nödvändighet.» — Ja, om en sådan bestämmelse införes eller icke införes uti en reviderad unionsakt, det betyder absolut ingenting; det är fullkomligt likgiltigt. Lika likgiltigt är det, om man skulle komma att besluta — hvilket numera är föga sannolikt — den ytterligare bestämmelse, som denna komités förslag innehöll, så lydande: »Der så nödigt finnes, kan genom gemensamma lagar bestämmas, huru stort årligt belopp hvarterda riket är pligtigt att utbetala.» Ty oberoende af om en sådan bestämmelse införes eller icke införes uti unionsakten, kan beslut derom fattas genom sammanstående åtgärder af de båda ländernas representationer, och om de icke fatta ett sammanstående beslut derom, är det alldeles likgiltigt, att denna onyttiga, onödiga och obehöfliga tillåtelse, att de kunna så göra, i riksakten förekommer. De behöfva icke hemta en tillåtelse dertill från någon riksakt. Äfven om den nuvarande unionskomité, ehuru den säkerligen icke kan fatta sitt uppdrag så vidsträckt, som 1865 års unionskomité med något skäl kunde tilltro sig att göra — äfven om den nuvarande unionskomité skulle en gång komma att föreslå några sådana alldeles platoniska, i sig sjelfva helt och hållet verkningslösa bestämmelser som dessa, hvad i all världens namn har det då att göra — i fall detta en gång blefve unionsgrundlag — med frågan om nedsättning af Sveriges bidrag till de förenade rikenas representation i utlandet? Det torde vara klart, att mellan den nu för jag vet icke hvilken gång i ordningen väckta frågan om en nedsättning i anslaget till ministerstaten och uppgifterna för den nuvarande unionskomiténs verksamhet absolut icke existerar ens så mycket som skuggan af ett formelt samband. Men då kan man fråga: finnes icke något saksamband, något materiellt samband? Herr talman, det finnes ett sådant, men det sambandet är af den beskaffenheten, att derifrån kan man hemta alldeles afgörande motiv *mot* den invändning, som här förefinnes på sid. 3 i utskottets utlåtande, och mot den högst besynnerliga betraktelse och motiv, som af talaren på norrlandsbanken nyss gjordes gällande. Ty intet kan väl vara mera visst och säkert än det, att om äntligen den svenska Riksdagen nu efter 20 års försök skulle gå från ord till sak i denna fråga och nedsätta utgifterna under tredje hufvudtiteln, det skulle komma att i det andra unionslandet uppfattas såsom ett bevis uppå att den svenska Riksdagen numera uttalat sig mot utgifter för *ändamål*, som i synnerhet under de senare åren och bland annat genom den nuvarande utrikesministerns närmaste företrädares uttalanden fått en karakter, som är stridande mot de två folkens önsknings. När man nemligen gång efter annan predikar nödvändigheten af upprätthållandet af en legation i Wien och såsom skäl därför gång efter annan åberopar westfaliska freden, åberopar ett minne från Sveriges så kallade storhetsperiod, åberopar nödvändigheten af att hafva en lega-

Angående
regleringen af
utgifterna
under riks-
statens tredje
hufvudtitel.

(Forts.)

Angående
regleringen af
utgifterna
under riks-
statens tredje
hufvudtitel.

(Forts.)

tion i Wien, emedan Wien är en centralpunkt för de europeiska stormagternas orientaliska politik — då finnes det anledning att säga: denna tredje hufvudtitel, sådan som man vill upprätthålla den, den är icke till blott för att befrämja landets fredliga intressen, dess neutralitetspolitik, dess kommersiella angelägenheter i öfverensstämmelse med nationens tydliga önskan. Den är till för att upprätthålla gamla storpolitiska traditioner och planer på intervention i europeiska förvecklingar. En nedsättning af hufvudtiteln nu skulle uppfattas med glädje i det andra unionslandet såsom ett tecken på att från den svenska Riksdagens sida hafva sådana planer inga sympatier att påräkna.

Så förhåller det sig med det förutsatta sambandet mellan den nu väckta motionen och utgifterna för den nu fungerande unionskomiténs verksamhet. Ett sådant indirekt uttalande från Riksdagens sida genom nedsättning af tredje hufvudtiteln vore för närvarande önskvärdt äfven utaf andra skäl, skäl som man tillförene icke haft anledning att åberopa. Slumpen förde för några dagar sedan i mina händer en skrift, hvilken till en del gifver sig ut för historisk, till en del vill vara profetisk, och hvilken författare — jag vet icke om af blygsamhet — gömmer sig under tre stjernors glans. I den historiska delen af denna skrift läser jag, att 1865 års representationsförändring kom för tidigt; att första fröet då lades till den följande tidens ofruktbara riksdagsarbete; att den obegränsade motionsrätten är en olycka, i det den orsakar ej blott tidspillan, utan politiskt lycksökeri, ity att obetydliga riksdagsmän tillåtas att väcka till lif konstitutionella principfrågor af djupgående betydelse; att regeringsformens §§ 106 och 107 äro en ännu värre olycka än den obegränsade motionsrätten, emedan dessa ohyggliga paragrafer beröfva Sverige den lyckan att få en Bismarck, den der kunde handtera Sveriges Andra kammare på samma sätt som för 30 år sedan den verkliga och veritable, den tyske Bismarck gjorde med Preussens deputeradekammare; att under 30 års tid vår Andra kammare omintetgjort hvarje förslag till försvarets ordnande — enligt denna historieskrifning, herr talman, var det således icke på Första, utan på Andra kammarens afslag, som 1883 års försvarsförslag föll! — I den profetiska delen af samma skrift läser jag att Sveriges olycka, då »vi förlorade Norrland», berodde af vår brottsliga dårskap att afslå Tysklands anbud om ett angreppsförbund mot Ryssland. Detta afslag — som i den till profet förvandlade historieskrifvarens ögon tydligen är en sådan missgerning, att knappast något straff derför vore tillräckligt eller åtminstone för strängt — väckte, heter det, hos tyskarne den yttersta förbittring, och därför hämnades de vid fredsslutet genom att tillåta Ryssland att af Sverige och Norge taga hvad det behagade, hvilket Ryssland också icke underlät.

Denna nya folkrättslära om vår vasallpolitik under Tyskland och om straffet, som väntar oss, ifall vi icke kännas vid någon sådan skyldighet, utvecklas här på både tyska och svenska. Det är skada, att historikern och profeten icke har nöjt sig med blott det förra språket; det skulle i själfva verket hafva passat mycket bättre att hålla

sig uteslutande till detta, ty profetian påminner blott allt för tydligt om en mängd *allt sedan år 1875* i tyska tidningar förekommande uttalanden, enligt hvilka Sveriges internationella underordnande under Tyskland skulle vara en själffallen och afgjord sak, ja, så afgjord, att redan blotta tanken här i nordn på att iakttaga neutralitet är att betrakta: såsom en trolöshet, ett förräderi, alldeles såsom författaren till »Huru vi förlorade Norrland», sid. 17, omtalar tyskarnes förbittring mot de skandinaviska staternas folk.

*Angående
regleringen af
utgifterna
under riks-
statens tredje
hufvudtitel.*
(Forts.)

Om det nu eger sin rigtighet, såsom man allmänt uppgifver, att de åsigt, som uttalas i denna skrift, i hvilken förbittringen mot den för 30 år sedan genomförda representationsförändringen och proklamerandet af ett krigsförbund med Tyskland utgöra de två hufvudsakerna — om det förhåller sig så, säger jag, som man allmänt uppgifver, att dessa åsigt numera äro representerade uti Hans Maj:t Konungens råd, då utgör den tredje hufvudtiteln för närvarande i högre grad än någonsin förut endast ett företal till den fjerde och den femte. Och då behöfva vi icke längre spörja efter någon förklaring af det faktum, att regeringen nu föreslår Riksdagen att till militära utgifter använda de ändtligen befintliga öfverskottsmillioner för hvilka Hans Maj:t Konung Oscar II den 12 oktober 1888 uti sitt namnkunniga yttrande till statsrådsprotokollet, och under instämmande från samtliga sina dåvarande rådgifvare, anvisade ett helt annat bruk. Men i sådant fall frågar jag också: inför hvilken utrikespolitik stå vi således nu? Jag behöfver, herr talman, under dessa förutsättningar icke namngifva dess karakter. Men nog kan jag göra den anspråkslösa frågan och hemställa den till öfvervägande såväl af statsutskottets mycket ärade ledamöter som utaf öfriga kamrater: hvilket är lämpligast nu, att rösta för utskottets förslag eller för motionen? — Jag torde äfven få begagna detta tillfälle, herr talman, för att påpeka ett par andra omständigheter, som för öfrigt icke helt och hållet sakna samband med hvad jag redan sagt. Förliden höst väckte det en lindrigast sagdt förvånad uppmärksamhet, att ett af Sveriges sändebud hos en af stormagterna ansåg sig böra till en svensk tidning insända ett beriktigande af oss alldeles ovidkommande rykten angående några förhållanden inom den kejserliga tyska familjen. Jag har anledning att tro, att den meningen är mycket allmän, att det icke tillkommer, ja, icke är lämpligt eller passande för de förenade rikenas sändebud i utlandet att taga sig af sådana bestyr, och jag är alldeles viss på, att den tidning uttalade en allmänt hyllad mening, som sade, att det vore önskligt, att detta första steg på en ny väg också komme att blifva det sista. Det lär icke vara nödigt, herr talman, att jag här går in på en utveckling af de många, mycket, mycket lätt i ögonen fallande skäl, som tala för denna åsigt.

Deremot torde en annan vid många tillfällen — ehuru hittills alldeles resultatöst — uttalad önskan vara berättigad, nemligen den, att Kongl. Maj:ts sändebud i utlandet ville använda någon liten del af sin måhända icke alltför strängt upptagna tid för att berigtiga i

Angående
regleringen af
utgifterna
under riks-
statens tredje
hufvudtitel.

(Forts.)

den utländska pressen icke så sällan förekommande vilseledande uppgifter om Sverige och svenska förhållanden. I många fall borde de tvifvelsutan vara i stånd att förrätta ett sådant bestyr alldeles på egen hand; men när så icke skulle vara fallet, vore det ju en enkel sak att från vederbörande i Stockholm inhemta närmare underrättelser och instruktioner. Så sker emellertid icke; jag skall taga mig friheten att härför anföra några få exempel ur den mycket stora högen.

När en stor tidning som Wiener Allgemeine Zeitung i september år 1893 — under återopande af att meddelandet kommit från ett håll, såsom det hette, »kändt för synnerligen fint väderkorn för den diplomatiska världens kulisshemligheter» — omförmälde »underhandlingar sedan längre förda mellan Stockholm och Berlin» angående Sveriges anslutning till tremagtsförbundet; och när denna anslutning omtalades såsom i Hans Maj:t Konungens tanke afsedd till ett stöd mot »unionsupplösande tendenser i Norge», då tego de svenska diplomaterna och det svenska utrikesdepartementet, likasom de tego, när något så när samtidigt en icke mindre betydande rysk tidning Moskovskija Vjedomosti, omtalade »svenska förberedelser till ett allmänt europeiskt krig», eller när en mycket spridd Berlin-tidning framställde den urtima Riksdagens åtgärd såsom ett vittnesbörd om att Sverige ämnade »öfvergifva sin förderfliga neutralitetspolitik» och »i förening med sina tyska stamförvandter upptaga och föra till ett segerrikt slut den germanska kulturens kamp mot det slaviska barbariet». Hvarför berigtigades icke sådana uppgifter inför den österrikiska, inför den ryska och inför den tyska allmänheten? Vi hafva af den nuvarande utrikesministerns närmaste företrädare gång efter annan hört, att legationen i Wien är nödvändig, för att utrikesdepartementet der skall hafva ett öra för att uppfånga »det språk, som der föres.» Jag gör mig då den frågan, om icke detta öra, som vi hade i Wien då liksom nu, hörde något af Wiener Allgemeine Zeitung's språk, eller om utrikesdepartementet i Stockholm derom icke blef underrättadt. Och när franska tidningar omtala som en otvifvelaktig och faktisk sak, att Sverige anslutit sig till tremagtsförbundet, hvarför berigtigas icke detta inför den franska publiken? Hvarför nöjde man sig med — jag säger »man», därför att jag icke vet, hvilken denne »man» är — hvarför nöjde man sig — det var i slutet af 1893 — med ett — ingen af oss vet hvarifrån utgången, af ingen undertecknad — telegram, för hvilket ingen ansvarade och som därför icke kunde göra något intryck, ett telegram till den engelska tidningen »Standard», i stället för en officiel förklaring i de franska tidningarne från utrikesdepartementet eller från legationen i Paris? Sådana uttalanden, som dem jag nu nämnt, genljuda genom hela Europa. De kunna icke vara obekanta för vårt utrikesdepartement; det är icke möjligt, så vidt jag icke hos vår utrikesrepresentation i de stora hufvudstäderna skall förutsätta en så utomordentlig värdslöshet, att jag icke kan beteckna den som annat än den yttersta samvetslöshet. Utrikesdepartementet har ju nu — tack vare denna hufvudtitel — öron i dessa

hufvudstäder lika ofelbara som Dionysii berömda öra i stenbrotsfängelset i Syracuse.

För herr utrikesministern är det naturligtvis än bättre bekant än för oss, hvilken uppmärksamhet väcktes litet hvarstädes i Europa af ett uttalande af den österrikisk-ungerske utrikesministern grefve Kálnoky, vid delegationernas sammanträde den 17 september 1894, då han för världen röjde Rumäniens anslutning till trippelalliansen och gjorde det i de ordalagen, att Rumänien var *en af de första bland de magter*, som så gjort. Hvilka voro då de andra? Herr utrikesministern kan omöjligen vara i okunnighet om att man då sade — såväl som man förut och efteråt sagt det — att en af de andra magterna är Sverige. Hvarför ha utrikesdepartementet och regeringen tegat, då sådana påståenden gått genom den europeiska pressen? Hvarför få icke våra diplomater i utlandet berigtiga sådant? Hvad de indirekta berigtiganden beträffar, som då och då förekomma i svenska och norska trontal, så har jag ett vittnesbörd, som jag dock anser mig icke böra nämna, ett vittnesbörd från de sista veckorna — jag har otaliga sådana vittnesbörd, som gå längre tillbaka i tiden, vittnesbörd från de stora hufvudstäderna — om att dessa berigtiganden äro alldeles värdelösa af det skäl, att trontalen utom de förenade rikenas gränser icke läsas af någon. Ingen tager kännedom om dem eller fäster vid dem det ringaste afseende.

Från 20 år tillbaka, från år 1875, har jag personligen en mycket noggrann kännedom om anledningen till att ett af allra högsta behof påkalladt berigtigande af det slag, jag nu talat om, uteblef. Jag känner anledningen så noga, att jag skulle kunna omtala densamma. Det är möjligt, att jag kan blifva nödgad att göra det; och om man då, mot hvad jag kommer att säga, använder samma medel, som jag är så väl van vid, skulle det kunna hända, att jag till vittne på sanningen af mina ord kommer att påkalla ett intyg, som jag förmodar, att en hederlig man icke skall kunna vägra gifva — påkalla ett vittnesbörd af en man, som före Er, herr utrikesminister, intagit den plats, som Ni nu bekläder.

Jag skall nu blott tillåta mig ytterligare en fråga. Tidningarne omförmåla, att 2 skandinaviska föreningar i Tyskland förstärkt att upplösa sig af intet annat skäl, än att de icke deltagit i firandet af tyska kejsardömets proklamerande för 25 år sedan i spegelgalleriet i Ludvig XIV:s palats i Versailles. Om åtgärden i och för sig skall jag icke yttra ett enda ord; men deremot torde jag kunna få vördsam till herr ministern för utrikes ärendena framställa den förfrågan, om de underrättelser härom, tidningarne innehållit — efter hvad jag, ty värr, har anledning att antaga — äro grundade, samt — i sådant fall — hvilka åtgärder med anledning häraf blifvit vidtagna af den svenska regeringen?

Jag anhåller för öfrigt, herr talman, om bifall till herr John Olssons m. fl. motion samt afslag å utskottets hemställan i denna punkt.

*Angående
regleringen af
utgifterna
under riks-
statens tredje
hufvudtitel.*

(Forts.)

Angående
regleringen af
utgifterna
under riks-
statens tredje
hufvudtitel.

(Forts.)

Hans excellens, herr ministern för utrikes ärenden, greve Douglas: I likhet med statsutskottet anser äfven jag den nuvarande tidpunkten synnerligen olämplig för att återupplifva den gamla tvisten angående utrikesbudgeten. Genom underhandlingar förda med den norska regeringen har det helt nyligen lyckats oss att i fråga om de diplomatiska och konsulära befattningarnes tillsättande uppnå en förändring, hvilken afser att råda bot för det otillfredsställande tillstånd, som i det afseendet under flera år fortgått. De nya och långt viktigare underhandlingar, som sistlidne höst öppnades med Norge genom den så kallade unionskomiténs tillsättande, afse äfven de att föreslå förändringar i utrikesdepartementet och dess olika verksamhetsgrenar. Att vid en sådan tidpunkt genom nedsättning af utrikesbudgeten visa mistillit till den nuvarande organisationen, kan jag för min del icke anse vara annat än föga välbetänkt. Jag är därför statsutskottet tacksam för att det icke föreslagit något slags uttalanden i den af herrar motionärer åsyftade riktningen och på så sätt undvikit att inlägga något nytt moment i de mellan de förenade rikena i afseende på utrikesrepresentationen sväfvande underhandlingarne. Jag skulle således kunna inskränka mig till att med hänvisning till dessa rent opportunistiska skäl anhålla, att kammaren ville bevilja tredje hufvudtitelns budget oförändrad; men å andra sidan kan jag icke lemna ett och annat af hvad här i dag yttrats obesvaradt och samtidigt önskade jag, då jag i dag för första gången är i tillfälle yttra mig i denna kammar, att något närmare redogöra för min uppfattning angående utrikesdepartementets verksamhet i allmänhet, alldeles icke för att derigenom framkalla någon ny diskussion, utan endast därför att det ju kan ligga i såväl kammarledamöternas som regeringsledamöternas ömsesidiga intresse att i denna sak litet närmare lära känna hvarandras ståndpunkt. Hvad som i främsta rummet väckt min uppmärksamhet — och jag vågar påstå, att jag tillträdt det embete, hvartill Konungen kallat mig, utan några fördomar, samt att jag försökt att så opartiskt som möjligt sätta mig in i de många nya förhållanden, som jag fått taga befattning med — hvad som först väckte min uppmärksamhet säger jag var, att tredje hufvudtiteln, det vill säga den minsta af alla och den som under de sista trettio åren förblifvit i det närmaste oförändrad, under det att utgifterna på de öfriga hufvudtitlarne, utom den första, fördubblats och tredubblats, ja, so mliga nära nog fyrdubblats, detta oaktadt inom Riksdagen så många gånger varit föremål för yrkanden om nedsättningar. De ärade motionärerna upplysa om att dessa yrkanden pågått under tjugofem års tid, således just under den tid då den stora ökningen på de öfriga hufvudtitlarne egt rum. Då det nu torde vara känt, att utrikesdepartementet, långt ifrån att under denna tid fått en minskad verksamhetskrets, tvärtom på alla områden fått sina arbeten ofantligt ökade, kan det ju icke nekas till, att dessa yrkanden på nedbringande af hufvudtitelns under trettio års tid nära nog oförändrade slutsumma på ungefär 600,000 kronor — och detta i en

budget, som under samma tid stigit från cirka 33,000,000 till öfver 100,000,000 kronor — innebära ett ganska stort misstroende till utrikesdepartementets sätt att sköta sig och dess förmåga att kunna tillfredsställa rättvisa fordringar, och för öfrigt hafva vi ju i dag hört denna uppfattning framställas i en delvis ganska omild form.

Jag skall sedan återkomma till de anmärkningar, som blifvit gjorda mot utrikesdepartementet. Emellertid torde det ju kanske vara skäl att först och främst redogöra för de faktorer, af hvilka utrikesdepartementets verksamhet nu för tiden hufvudsakligen kan anses bero, för att derigenom få tillfälle att se, om icke under tidernas loppmöjligen en och annan ny faktor, ett och annat nytt skäl tillkommit, som kan inverka på uppfattningen härvidlag. I det afseendet ber jag öppet få säga — och jag har läst igenom såväl alla denna hufvudtitel rörande motioner, som under senare tider blifvit väckta, som äfven de diskussioner, som i anledning af dem blifvit förda, och jag tänker nu äfven på de angrepp, som departementet varit utsatt för från norsk sida — der tror jag man kan säga att ganska stor missuppfattning i allmänhet varit rådande. Saken är, att man icke gifvit akt på den stora förändring, som under senare tider diplomat- och konsulatväsendet undergått inom snart sagdt hela världen. Och det är ju egentligen också helt naturligt, att man icke inom riksdagsmannakretsar haft anledning att så noggrant följa med utvecklingen af en embetsmannacorps, som har sitt förnämsta verksamhetsfält förlagdt i utlandet. Men ett faktum är, att en utveckling egt rum såväl inom de förenade rikenas som ock inom andra staters representationer. Det kan, hvad oss angår, bland annat påvisas genom den brevflexling, som är förd mellan utrikesdepartementet och beskickningarne. Denna brevflexling har under loppet af de senaste trettio åren stigit från i rundt tal 4,700 till 14,600 utgående och inkommande skrivelser; den har således mer än tredubblats. Granskar man nu de ärenden, som hufvudsakligen föranledt en så stor ökning — jag har för att söka afhjelpa min egen bristande kunskap i hithörande ämnen företagit en sådan undersökning — så finner man, att allt hvad som rör politik, hofärenden, militärväsen, lagstiftning, med ett ord allt, som under föregående tider bildat hufvudinnehållet i beskickningarnes brevflexling med departementet, under senare tiden icke i någon nämnvärd grad ökat. Så snart man deremot kommer in på andra kategorier, såsom t. ex. handel och sjöfart, jordbruk och andra näringar, internationella öfverenskommelser af alla slag, rättshandlingar m. m., då finner man, att öfverallt en ofantlig stor stegring är efter år egt rum och fortfarande eger rum. För att blott nämna en liten detalj har, hvad arfmålen angår, under loppet af de senaste fem åren årligen cirka 180,000 kronor utbetalats genom utrikesdepartementet till i Sverige lefvande arfvingar efter i utlandet aflidna personer. Då dessa medel vanligtvis utgå i så små poster som några hundra kronor, och det icke alltid är lätt att skaffa reda på arfvingarne, förorsaka endast dessa utbetalningar departementet rätt mycket besvär. Utvecklingen

*Angående
regleringen af
utgifterna
under riks-
statens tredje
hufvudtitel.*

(Forts.)

Angående regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel. har såsom sagdt gått och går fortfarande i den riktningen, att beskickningarne, utan att på något sätt mista sin stora betydelse såsom sitt lands politiska representanter i utlandet, dock samtidigt utsträcka sin verksamhetskrets till allt flera områden och arbeta äfven för sitt lands materiella intressen. Man kan säga, att de förenade rikenas diplomat- och konsulatväsen mer och mer samarbeta och understödja hvarandra, utan att de därför kunna träda i hvarandras ställe. Samma utveckling kan man äfven konstatera i afseende på andra staters diplomat- och konsulatväsen. Diplomaten af den gamla skolan, som hade sin förnämsta verksamhet vid de utländska hofven och uteslutande sysselsatte sig med politik, finnes icke mera, — åtminstone behöfva vi honom icke mera. Men dermed är det ingalunda sagdt att vi icke behöfva en diplomatisk representation i de stater, der vi icke hafva stora handelsintressen att bevaka. En sådan uppfattning skulle helt och hållet strida mot den moderna folkrätten, som just utvecklats derhän, att alla civiliserade nationer anses bilda en solidarisk gemenskap och ömsesidigt behöfva hvarandra för sin intellektuella och och materiella förkofran. Och allra minst skulle det vara lämpligt till gemensamt samarbete med de stora. Ty det är just den stora mångfald af internationella öfverenskommelser af alla slag, som nu för tiden förbinder de olika folken med hvarandra, som utgör den säkraste garantien för fredens bevarande; och man kan vara viss på att den alltjemt tilltagande samfärdseln oupphörligt skapar nya intressen och nya förut okända behof samt på så sätt nya tillfällen till verksamhet. Det är till ett sådant internationellt samarbete, som de förenade rikena behöfva sina beskickningar, under det att dessa äfven samtidigt arbeta för våra mera materiella behof.

Då nu en sådan utveckling redan har börjat och med siffror kan bevisas, och då dessutom utrikesdepartementet, trots sina under tiden ofantligt ökade göromål, likväl icke kostar staten mera än för trettio år sedan, kan jag icke finna annat, än att dessa ofta återkommande yrkanden på hufvudtitelns nedsättning och i följd deraf för departementet minskadt tillfälle till verksamhet äro orättvisa.

Här har i dag gjorts åtskilliga anmärkningar i flera hithörande detaljsaker. Det har talats om att andra stater aflöna sina diplomater lägre än vi. Jag vill endast säga, att det är ett ytterst ringa fåtal bland de andra staterna, som så göra. Bland dem har Danmark, som ofta åberopas, i år ökat sin utrikesbudget med öfver 50,000 kronor. För öfrigt bevisar ett sådant förhållande endast, att det i andra länder finnes en myckenhet af rika personer, för hvilka den lön staten betalar icke spelar någon roll. Men sådana personer finnas icke hos oss. De hafva tagit slut för länge sedan; och sannerligen, om sådana finnes, de skulle egna sig åt utrikesdepartementet, ty det är en allt annat än angenäm verksamhet, sedan den unionella konflikten börjat.

Vidare har af en ärad talare på stockholmsbänken omförmålt, att flere beskickningschefer under förliden sommar samtidigt beviljats längre permission. Jag kan deraf icke finna annat, än att det bevisar, att den europeiska situationen enligt utrikesministerns omdöme under den nämnda perioden varit så fredlig, att han kunnat bevilja längre permissioner. Uppgiften är för öfrigt icke exakt. Talaren nämnde t. ex., att ministern i Konstantinopel skulle hafva haft två månaders tjänstledighet i höst. Nej, det är just det han icke har haft! Det beviljades honom visserligen tjänstledighet, och ordern derom var redan afsänd, då i detsamma de första tecknen till förvecklingar i Orienten visade sig. Och detta hade naturligtvis till följd, att han uppmanades att stanna kvar på sin post, och ännu i dag har han icke tillträtt denna tjänstledighet.

Angående
regleringen af
utgifterna
under riks-
statens tredje
hufvudtitel.
(Forts.)

För öfrigt får jag säga, att skall utrikesministern icke ens betros att kunna bedöma, när de sändebud, som stå under honom, skola få tjänstledighet, då vet jag verkligen icke, hvad som skall kunna anförts honom. Den saken anhåller jag därför — jag får be herrarne om ursäkt härför — att fortfarande *sjelf* få bedöma.

Det har här talats om en skandinavisk förening i Hannover, som blifvit upplöst af de tyska myndigheterna, därför att den ej velat deltaga i den i Tyskland med stor högtidlighet firade minnesfesten med anledning af tyska rikets återupprättande. Jag har mycket väl reda på hela detta ärende, men anser det ej lämpligt att trötta kammaren med att fullständigt relatera detsamma, utan vill blott nämna så mycket, att det ej fans en enda svensk i hela denna förening, och att i förgår ett upprop var synligt i tyska tidningar, undertecknad af ett tjugotal norrmän, som förut studerat i Hannover och nu alla intaga aktade samhällsställningar i Norge. Dessa uttala nu sitt djupa beklagande och ogillande öfver sina yngre kamraters oförståndiga beteende och allt annat än grannliga sätt att demonstrativt vägra att deltaga i ett så oskyldigt firande af en universitetsfest. För öfrigt äro alla handlingarne i detta ärende tillgängliga i utrikesdepartementet, och de af herrarne, som äro intresserade af att närmare taga reda på saken, äro mycket välkomna dit.

Det har här vidare talats om, att departementet icke i tillräcklig grad dementerat eller berigtigat de uppenbart origtiga, ja, jag kan gerna säga lögnaktiga tidningsnotiser rörande Sverige och Norge, som ofta förekomma i utländska tidningar. Jo, det har verkligen allt som oftast gjorts försök från departementets sida att införa sådana berigtiganden, men dels ha dessa försök ofta strandat på tidningarnes obenägenhet att intaga sådana berigtiganden, och dels ha de absolut omöjliggjorts gent emot den *massa* af origtiga notiser, som under senare åren förekommit. Härtill hade man behöft inrätta en ny afdelning i utrikesdepartementet, och dertill saknas åter pengar. Egendomligt är för resten att, när man söker spåra, hvarifrån dessa uppgifter till största delen härleda sig, hvart tro herrarne, att dessa spår i de flesta fall leda till haka? Jo, till — Stockholm.

Angående
regleringen af
utgifterna
under riks-
statens tredje
hufvudtitel.
(Forts.)

Slutligen har här gjorts en stormlöpfung mot de hemliga utgifterna. Jag skulle önska, att herrar reservanter och synnerligast den sista ärade talaren måtte uppfatta det såsom en särskild uppmärksamhet från min sida, att jag, för att klargöra hvad jag menar, begagnar en bild från franska revolutionens dagar, och just från det ögonblick, då Bastiljen stormades. Genom lämpliga brandtal, i hvilka de respektive talarne med stor värtalighet skildrade alla möjliga imaginära faror, hvilka blott förefunnos i dessa herrars hjernor och saknade all grund i verkligheten, hade allmänheten blifvit uppskrämd, så att den väntade sig att i den gamla fästningen finna en hel mängd oskyldigt dömda politiska fångar. Men till allmän och stor förvåning fann man ej något dylikt, utan blott några få helt vanliga fångar. Och jag är på förhand öfvertygad om att, ifall herrar motionärer nu eller framdeles skulle lyckas storma de hemliga utgifternas Bastilj, deras förvåning äfven då skulle bli stor vid att finna, att dessa medel alldeles icke användas till några politiska intriger och hemliga planer, utan att dessa utgifter äro fullt berättigade och nödvändiga, ehuru det af olika skäl kan vara olämpligt att genast offentliggöra dem och på det sättet göra dem till föremål för offentlig diskussion.

För att nu återkomma till möjligheten att göra besparingar inom utrikesbudgeten, så vill jag icke på förhand fälla något omdöme i denna fråga, men så mycket vill jag dock tillägga, att, om det finnes möjlighet att på en eller annan post göra besparingar, så behöfvas dessa besparingar allt för väl på annat håll inom hufvudtiteln. Ty dels är vår konsulära representation utom Europa — synnerligast i Kina och Japan, der oupphörligt nya verksamhetsområden öppnas för den europeiska handeln — alltför otillräcklig, och dels bör enligt min åsigt systemet med aflönade konsulter mera utvecklas, så att vi må kunna komma ifrån den myckenhet af olönade konsulter och vice konsulter, som vi för närvarande ha. Ty det är blott af personer, som *helt och hållet* egna sig åt konsulatstjensten, som man kan vänta, att de skola visa lifigt intresse för hemlandets handel och skeppsfart och nödig opartiskhet vid uppstående konflikter.

Till sist ber jag att med afseende på herr Pehrssons i Norrsund motion få säga, att jag ej har något emot att framdeles understödja de önskningsmål, som i afseende på konsulatafgifternas nedsättande i denna motion blifvit framställda och som äfven uttalats af 1890 års sjöfartsnäringskomité i dess betänkande. Men till allt detta behöfves pengar, ty man kan ju ej nedsätta konsulatafgifterna och samtidigt upprätta nya aflönade konsulat utan att äfven anvisa medel dertill från annat håll. Ty några *besparingar* kunna ej räcka till dessa stora behof. Det nödvändiga vilkoret för penningarnes beviljande åter är, att Riksdagen hyser förtroende till utrikesdepartementets förmåga att på tillfredsställande sätt fylla sin uppgift. Och det är om detta förtroende, som jag vill hos kammaren anhålla.

De förenade rikena offra årligen för sitt landt- och sjöförsvaret bortåt 60 millioner kronor. Utrikesdepartementet kostar de förenade

rikena, i fall alla konsulatafgifter äfven medräknas, cirka 1,200,000 kronor om året, och ändå hafva fjerde och femte hufvudtitlarnes stora millionanslag ej annat mål än det, som jag anser vara det främsta äfven för utrikesdepartementets verksamhet, nemligen att oafåtligt vaka öfver de förenade rikenas säkerhet utåt och att på allt sätt söka bevara deras neutralitet i händelse af europeiska förvecklingar.

*Angående
regleringen af
utgifterna
under riks-
statens tredje
hufvudtitel.
(Forts.)*

Men om också således hvarje tanke på forna tiders storpolitik måste ligga oss fjerran, böra vi dock å andra sidan komma i håg, att på *ett* fält kunna de förenade rikena mäta sig med de flesta stormagter, nemligen i afseende å handel och sjöfart; och här föreligger ytterligare en stor uppgift för utrikesdepartementet, en uppgift, hvars vikt och betydelse — men äfven hvars stora svårigheter — endast kunna uppfattas, då man kommer i håg, hvilka helt andra penningemedel stormagterna ega till sin disposition för att fylla dessa behof. Så mycket nödvändigare är det då, att utrikesdepartementet finner ett välvilligt understöd i sina bemödanden att på bästa sätt tillgodose dessa uppgifter, och det är dertill jag vågar påräkna såväl Riksdagens som dess Andra Kammares medverkan.

Herr John Olsson: Här fälades nyss i kammaren ett yttrande af den ärade representanten för vestra Helsingland, som jag icke kan låta gå oanmärkt förbi. Jag syftar på herr Olof Jonssons yttrande, att »den unionella tvistefrågan vid förliden riksdag på ett lämpligt sätt skaffades ur världen». Ja, den skaffades ur världen bland annat genom den skrifvelse, som vid förliden riksdag afläts till regeringen, och hvori anfördes, att det måste »framstå som en bjudande nödvändighet, att de anledningar till split och missämja, som ligga i dessa bestämmelsers ofullständighet och oklarhet, *skyndsamt aflägnas förmedelst en fullständig revision af desamma*». Det torde väl ej vara den ärade talaren obekant, huru detta Riksdagens yttrande har missbrukats särskildt af den konservativa pressen och de så kallade revisionsifranne. Jag får bekänna, att det var ganska egendomligt att höra, att dessa revisionsifranne från *det* hållet skulle få det moraliska understöd, som låg i den ärade talarens ord, att »den unionella tvistefrågan vid förliden riksdag på ett *lämpligt* sätt skaffades ur världen».

Med afseende å hans excellens herr utrikesministerns anförande skall jag endast be att få konstatera, att han hyser en uppfattning, som alldeles bestämdt står i strid med Riksdagens flera gånger uttalade uppfattning, i det *han* nemligen gjorde gällande, att någon nedsättning å tredje hufvudtiteln ej kan ega rum, utan att tvärtom penningar der behöfvas allt för väl. Ja, mine herrar, det synes mig då vara så mycket mera angeläget, att Andra Kammaren häfdar *sin* uppfattning, sin emot herr utrikesministerns stridande uppfattning, att en nedsättning å denna hufvudtitel mycket väl kan och bör ega rum.

Jag tillåter mig att fortfarande anhålla om bifall till motionen.

Öfverläggningen var härmed slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner *dels* på

Angående bifall till utskottets hemställan och dels på afslag derå och bifall i regleringen af stället till den af herr John Olsson m. fl. i ämnet väckta motionen; utgifterna och fann herr talmannen den förra propositionen vara besvarad med under riksstatens tredje öfvervägande ja. Votering blef likväl begärd och företogs enligt följande hufvudtitel. bifall till utskottets godkända voteringsproposition:

(Forts.)

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i mom. a i första punkten af förevarande utlåtande n:o 4, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har kammaren, med bifall till herr John Olssons m. fl. motion, beslutit att nedsätta det af Kongl. Maj:t till ministerstaten begärda anslag med 40,000 kronor, samt att minska det för »skrifmaterialier, expenser och andra utgifter» begärda belopp med 9,900 kronor.

Voteringen visade 141 ja mot 48 nej; i följd hvaraf kammaren bifallit utskottets hemställan.

I mom. b), som härefter föredrogs, hemställde utskottet vidare, att herr Pehr Pehrssons omförmälda motion icke måtte för närvarande föranleda någon Riksdagens åtgärd.

Häremot hemställde i afgifven reservation herrar *Kerfstedt, Wijk, F. E. Pettersson, Danielson, Jönsson* i Sandby, *Kihlberg, P. Pehrsson* i Norrsund, *Ollas Erickson* och *N. Petersson* i Runtorp,

»att, med anledning af herr Pehr Pehrssons omförmälda motion, Riksdagen må hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t vid förestående behandling af väckta frågor om den svenska sjöfartsnäringens utveckling täcktes taga i öfvervägande, huru vida icke lindring må kunna beredas den svenska utrikes-fraktfarten genom lemnande af ersättning till större eller mindre del för de konsulat- och expeditiionsafgifter, som vid sådan fraktfart utbetalas, och derefter till Riksdagen inkomma med den framställning, hvartill förhållandena må befinnas föranleda.»

I fråga härom anförde:

Herr Pehrsson i Norrsund: Jag skall endast be att få yrka bifall till den af mig väckta motionen.

Herr Jönsson i Sandby: Jag skall endast taga mig friheten yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till den dervid fogade reservationen. Det är högst få länder — kanske inga, såvidt jag vet — som icke på något sätt understödja sjöfartsnäringen. Denna näring är ju en af de mest betryckta näringar i vårt land, och därför hafva vi reservanter inom utskottet tänkt oss, att, om ärendet hänvisades till Kongl. Maj:t, man då skulle komma att taga i beaktande och till behandling denna fråga, som sjöfartsnäringskomitén icke förehaft. Och då vi nu hört, att herr utrikesministern gifvit ett halft löfte, att ett sådant beaktande skall komma motionen till del, tager jag mig friheten att, som sagdt, yrka bifall till reservationen och afslag å utskottets hemställan.

*Angående
regleringen af
utgifterna
under riks-
statens tredje
hufvudtitel.*

(Forts.)

Herr Persson i Killebäckstorp instämde häruti.

Herr Petersson i Runtorp yttrade: Herr grefve och talman! Mine herrar! Såsom synes af utskottets betänkande, har det varit flera af dess ledamöter, som ansett, att de icke kunde vara belättna med det afslag, utskottet lemnat å herr Pehrssons motion. Vi anse nemligen, att sjöfartsnäringen — och i synnerhet utrikes-sjöfarten — är en så viktig faktor i vårt lands näringslif, att den bör hafva något understöd, och att, då frågan härom i dess helhet nu föreligger hos Kongl. Maj:t, äfven denna fråga måtte tagas i beaktande. Jag får därför i likhet med den föregående talaren yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till den reservation, som af oss är afgifven.

Herr Ivar Månsson: Herr grefve och talman! Mine herrar! Jag tror ej, det kan vara någon i kammaren, som betviflar, att såväl jag som alla de af statsutskottets medlemmar, som hafva behandlat denna fråga och deri afstyrkt motionen, äro böjda för att vilja understödja vår sjöfartsnäring; och särskildt ber jag att få fästa uppmärksamheten derpå, att jag i fjor, då fråga förevar om lastpennin-garnes afskaffande, så godt jag kunde, försvarade denna åtgärd. Jag är ej blind för de svårigheter, sjöfartsnäringen har att kämpa med i många afseenden, men detta oaktadt har jag ej kunnat vara med om att nu, vid detta tillfälle, bifalla den af herr Pehr Pehrsson väckta motionen. Det torde ej vara för kammarens ledamöter obekant, att sådana här premieringar, om jag så får säga, eller understöd förr beviljats åt fartyg. Särskildt påminner jag mig nu, att då Frankrike på 1870-talet — år 1877 — beslöt att med statsverkets medel premiera sin sjöfartsnäring, detta väckte ett oerhördt uppseende i Norge, och att norrmännen gjorde framställning hos vårt utrikesdepartement, att det skulle arbeta emot ett sådant premieringssätt inom den franska sjöfartsnäringen. Man förmådde dock intet göra, utan saken gick i alla fall igenom, i det att franska regeringen och representationen beslöt att på det sättet understödja sin sjöfartsnäring. Det har sedan uttalats af norska komitéer, som haft denna sak att behandla, att de

*Angående
regleringen af
utgifterna
under riks-
statens tredje
hufvudtitel.*

(Forts.)

anse det hafva skadat deras intressen, att så har skett, samt att de äro missbelåtna med den utgång, frågan fått. Det är min tro, att om vi nu skulle på detta sätt understödja vår sjöfartsnäring genom att betala en afgift, som fartygen skola erlägga, nemligen konsulat-afgiften i främmande hamnar, och på det sättet premiera dem, detta skulle bland den norska sjöfartsnäringens idkare väcka ett oerhördt uppseende. Jag tror, att en sådan åtgärd, som nu här ifrågasatts, bör afhandlas de förenade rikena emellan och vidtagas på likartadt sätt; den bör enligt min mening ske samtidigt och likformigt, så att icke det ena landet går före det andra, särskildt i dessa dagar, då vi lyckats att få till stånd en komité för biläggande af alla tvister och sålunda kunna komma till något resultat i de unionella förhållandena. Det vore därför olämpligt att nu, då sådana underhandlingar bedrifvas, komma fram med detta förslag.

Man har sett att det är mindre saker än denna, som af norrmännen göras till föremål för opposition och som föranleda svårigheter att komma till rätta med de unionella förhandlingarna, och det är därför min åsigt, att det skulle kunna verka skadligt på dessa, om vi just i det ögonblick, då vi hålla på med underhandlingar, skulle fatta beslut i enlighet med reservanternas förslag. Det är som sagdt därför, jag tror, det skulle vara vådligt att nu gå motionärens önskan till mötes, och det är äfven af den anledningen, och ensamt af den anledningen, som utskottet nu ej kunnat vara med om det förslag, som här föreligger.

Herr talman, jag anhåller således att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Melin: Vid föregående tillfällen under min riksdagsmannatid, då det här varit fråga om kraf på Riksdagen för att kunna nedsätta afgifterna på sjöfartsnäringen, har jag alltid sökt understödja dylika förslag, allt under förutsättning att desamma varit öfverensstämmande med rättvisa och billighet. Det kunde därför också anses tydligt, att jag äfven vid detta tillfälle borde hafva önskat lemna min röst för bifall till herr Pehr Pehrssons i Norrsund motion. Jag kan emellertid icke nu göra det, lika litet som jag för närvarande anser riktigt att gå med på reservanternas förslag. Jag anser nemligen detta för tillfället vara onödigt, när jag, i likhet med den siste talar-aren, hyser den åsigt att, när Kongl. Maj:t har förordnat en så kallad unionskomité, som skall granska alla de författningar, som röra unionen, så bör man väl (hvilken förhoppning man än må hafva på framgången af denna komiténs arbeten) kunna hålla före, att densamma skall göra sitt bästa i den rigtning, som man i förevarande afseende önskar, och att det därför icke är skäl i att nu vidtaga en sådan åtgärd, som den af motionären här föreslagna, liksom bakom komiténs rygg. Man bör först låta unionskomitén visa hvad som kan göras. Det skulle verkligen kunna blifva en ganska skef uppfattning i Norge genom att vi bifölle ett sådant förslag, som motionären här framlagt.

Att döma af det yttrande, som hans excellens utrikesministern nyss hade, tror jag äfven att vi hafva förhoppning, att regeringen vill egna all möjlig uppmärksamhet åt denna fråga. Det kan dessutom vara möjligt i vissa fall, att en större nedsättning af konsulatsafgifterna icke finnes vara tillräddig, utan möjligen kunde det befinnas lämpligare att under vissa förhållanden bibehålla hittills gällande konsulatafgifter för att derigenom ernå särskilda fördelar. Det ena med det andra bör först undersökas.

*Angående
regleringen af
avgifterna
under riks-
statens tredje
hufvudtitel.
(Forts.)*

Statsutskottet har i likhet med reservanterna berört sjöfartsnäringskomiténs betänkande af den 12 september 1890, hvilket säges ännu icke vara af Kongl. Maj:t slutbehandladt. Hvad detta betänkande beträffar, tror jag för min del, att åtskilliga af de utaf komitéen föreslagna åtgärder till denna närings upphjelpande icke kunna vinna gehör hos Riksdagen. Jag hoppas åtminstone, att något sådant som t. ex. seglationspremier icke skall kunna anses tidsenligt att förorda. Regeringen har måhända ansett olämpligt att fästa sig vid detta eller kanske flera af de förslag, som denna komité framlagt. Det kan ingen af herrarne högre än jag önska, att en reform åsyftande nedsättning i åtskilliga nu på sjöfarten hvilande pålagor blir ju förr dess hellre beslutad. Jag hyser den förhoppning, att vi snart hafva att från regeringen motse ett förslag till lag om frihamnar och frilager. Äfven om jag icke kan säga, att jag hyser mycket hopp om möjligheten att få till stånd dylika institutioner i vårt land, ty den saken beror på, huruvida den ena eller andra hamnens kommunalmyndigheter och enskilde äro i tillfälle att släppa till penningar till så stora belopp, som erfordras härför. Men det är väl icke gerna möjligt annat, än att Riksdagen vill vara Kongl. Maj:t behjelpelig med att få en sådan lagstiftning till stånd, att vi komma i samma ställning i detta afseende, som våra grannländer, och att vi således få rättighet att inrätta frihamnar och frilager, derest vissa kommuner vilja derfor göra uppoffringar. Om man läser igenom frihamns- och frilagerkomiténs betänkande, kan man icke annat än glädja sig öfver att komiterade förordat högst betydliga nedsättningar för sjöfartsnäringsen i nu gällande afgifter. Om vi alltså, som jag hoppas, snart hafva att vänta ett förslag i detta ämne från Kongl. Maj:t, skulle jag för min del finna det mycket glädjande, om de herrar, hvilka förut i dag yttrat sig för upphjelpande af den betryckta sjöfartsnäringsen, då ville lemna sitt bifall till nedsättande af åtskilliga afgifter på densamma, som i sammanhang dermed böra beslutas.

Ehuru jag sålunda fullkomligt erkänner det behjertansvärda i systemålet af herr Pehr Pehrssons motion, kan jag dock af formella skäl nu icke vara med om vare sig densamma eller reservationen, utan anhåller att få yrka bifall till utskottets förslag.

Med herr Melin förenade sig herrar *Falk* och friherre *von Schuerin*.

Angående
regleringen af
utgifterna
under rike-
statens tredje
kvartals-
titel.

(Forts.)

Herr Danielson anförde: För min del tror jag verkligen, att såväl herr Ivar Månsson som den siste talaren, herr Melin, nästan helt och hållet missförstått herr Pehr Pehrssons i Norrsund motion äfvensom syftet med reservanternas förslag. Det torde vara onekligt, att den af motionären nu väckta fråga är en alldeles ny fråga, som aldrig varit föremål för behandling af sjöfartsnäringskomitén. Denna komiténs betänkande innehåller nemligen icke ett ord i den riktning, hvori motionären ansett, att frågan skulle kunna lösas. Kan det då vara olämpligt, att Riksdagen aflåter en skrivelse med begäran att Kongl. Maj:t, vid slutlig pröfning af väckta frågor om den svenska sjöfartsnäringens utveckling och komiténs betänkande, äfven ville egna sin uppmärksamhet åt den sidan af saken, som motionären här framhållit såsom lämplig för denna närings upphjelpande? Här är icke meningen att, såsom herr Ivar Månsson trodde, Kongl. Maj:t skulle till Riksdagen inkomma med svar på den af reservanterna föreslagna skrifvelsen, innan den så kallade unionskomitén hunnit sluta sina arbeten, utan meningen vore, såsom sagdt, att, då Kongl. Maj:t företager sjöfartsnäringskomiténs förslag till afgörande och på grund deraf gör en framställning till Riksdagen om beredande af lindringar för sjöfarten, Kongl. Maj:t då äfven måtte taga herr Pehr Pehrssons nu förevarande förslag i öfvervägande. Jag kan åtminstone icke finna det olämpligt, att Riksdagen gör ett sådant uttalande, då det är allmänt känt, att sjöfartsnäringen är i yttersta behof af lindringar.

En talare återopade hvad hans excellens herr utrikesministern här nyss yttrat om denna sak. Jag tror dock, att denne talare äfven missförstått detta utrikesministerns yttrande, ty hans excellens sade, att han visserligen icke hade någonting emot en nedsättning af konsulatafgifterna, men han trodde, att det då blefve nödvändigt att inrätta en mängd aflönade konsulat i stället för de nu oaflönade. Det är ju tydligt, att om konsulerna öfver allt skola aflönas, blir det ingen minskning i utgifter, utan snarare tvärtom, så att i detta afseende har hans excellens utrikesministern uttalat en helt annan uppfattning än denne talare ansåg att han gjort.

Jag vill därför icke tro, att denna kammare, som gerna ser att äfven denna näring, sjöfartsnäringen, får någon hjelp, nu är sinnad att afslå detta reservanternas förslag och vill skylla allt på denna unionskomité. Ty eljest blir det väl till slut så, att unionskomitén skall sägas utgöra hinder för allt möjligt för oss. Detta bör väl taga någon ända. Alla ärenden böra väl icke kopplas tillsammans med denna unionskomité. Åtminstone anser jag, att man vid bedömande af de rent svenska näringarnes tillstånd och behof icke bör taga någon hänsyn till de arbeten, som föreligga unionskomitén. Kan man anse det vara ett rimligt skäl för bifall till utskottets förslag att, såsom utskottet här i motiveringen gör, skylla på unionskomitén? För min del gör jag det åtminstone icke. Jag skulle verkligen beklaga, om denna kammare hyste en sådan uppfattning af frågan, att man icke ens finge skrifva till Kongl. Maj:t på det sätt som jag förut framhållit. Jag hoppas,

att kammaren nu måtte behjerta sjöfartsnäringens tryckta tillstånd, och jag tror icke att det är en enda dag för tidigt att göra något äfven från Riksdagens sida i detta afseende. Vi reservanter hafva ju icke heller afsett något annat än att Kongl. Maj:t, då han hos Riksdagen gör framställning med anledning af sjöfartsnäringskomiténs betänkande, äfven måtte hafva tagit den sida af saken i betraktande, som motionen afser.

*Angående
regleringen af
utgifterna
under riks-
statens tredje
hufvudtitel.
(Forts.)*

Jag ber sålunda att få yrka bifall till reservanternas förslag äfven hvad motiveringen beträffar och hemställer jag därför, att det stycke af utskottets motivering, som börjar med orden »oaktadt utskottets» och slutar med orden »Riksdagens åtgärd» måtte utbytas mot reservanternas anförande, som börjar med orden »sjöfartsnäringskomiténs förenämnda utlåtande» och slutar med orden »vid sådan fraktfart utbetalas.»

Jag anser att det är alldeles nödvändigt att egna denna näring någon uppmärksamhet. Det har så många gånger framhållits af dessa sjöfarande, att de icke hafva någon enda representant inom Riksdagen, ja knappast någon som tänker på deras hårda yrke, och i synnerhet klagas det öfver, huru den mindre segelfarten lider af nöd och betryck. Är det då icke skäl i att visa, att vi vilja göra något för dessa stråfsamma människor, som måste vaka och arbeta natt och dag samt riskera allt hvad de ega, både lif och gods, för att kunna nödtorftigt draga sig fram? Jag åtminstone anser mig skyldig dertill, och det är därför jag reserverat mig mot utskottets hemställan. Jag hoppas också, att kammaren visar en liten uppmärksamhet åt detta håll och uppmuntrar dessa människors sträfvan den genom att gifva sitt bifall till reservanternas förslag.

Jag yrkar, såsom sagdt, bifall till reservationen.

Herr Jönsson i Sandby: Sedan jag begärde ordet, har jag blifvit förekommen i det, jag ville säga, af herr Danielson, till hvilkens yttrande jag således icke har mycket att tillägga. Jag vill endast fästa uppmärksamheten på att, om herr Pehr Pehrsson skulle hafva framlagt ett bestämdt förslag till ändring af sjöfartsafgifterna, ett bifall till detsamma kunde vara vanskligt i afseende på de unionella förhållandena. Men icke kan det väl gerna anses vara farligt, att Riksdagen skriver till Kongl. Maj:t och anhåller, att han täckes taga i öfvervägande det och det i en fråga, som är alldeles fristående från hvarje unionelt spörsmål. Jag kan, som sagdt, icke inse, att det ligger någon fara i detta, och därför vidhåller jag fortfarande mitt yrkande om bifall till reservationen.

Herr Hedin: Äfven jag kan icke underlåta att i likhet med herr Danielson beklaga, om kammaren ej skulle vilja vidtaga en sådan åtgärd som den att bringa detta ärende under Kongl. Maj:ts pröfning. Kongl. Maj:t har själf i sitt ofta citerade och mycket berömda yttrande till statsrådsprotokollet i oktober år 1888 anført — låt vara i sista rummet, men jag vet ej, om vid det tillfället någon rangordning mellan

Angående frågorna afsågs — att sjöfartsnäringsen är i behof af lättnader. Genom ett sådant uttalande som reservanterna här föreslagit skulle Riksdagen gifva Kongl. Maj:t tillkänna, icke blott att Riksdagen erkänner behofvet af skattelättnader för sjöfartsnäringsen, utan det gäfve äfven en praktisk anvisning åt hvilket håll man bör gå. Om man erinrar sig fyr- och båkaafgifterna, lotsafgifter, lastpenningar, konsulatafgifter, rederiernas tonafgifter till sjömanshusen och de kommunala hamnafgifterna, som alla hvila på sjöfartsnäringsen utöfver det, att den naturligtvis i likhet med andra näringar betalar bevillning till staten och en på denna grundad kommunal bevillning, måste man erkänna, att sjöfartsnäringsen är öfverhopad med afgifter till en grad, som väl näppe- ligen kan anföras om någon annan näring i riket.

(Forts.)

Men nu kommer någon och säger: ja, men dessa särskilda afgifter användas blott till sjöfartens förmån. Så är dock icke förhållandet. Hvad angår den på sjöfartsnäringsen hvilande grundskatten, lastpenningarne, så användas de sannerligen icke till några anstalter för sjöfartsnäringsens förmån. År 1872 väcktes första gången under det nya representationsskicket fråga om afskaffande af denna skatt, till hvilken sannerligen icke i vårt lands skattesystem någon motsvarighet finnes, denna skatt på ett redskap. Vi veta, att ännu år 1895 kunde vi icke komma derhän att få denna skatt afskaffad. Konsulatafgifterna användas icke uteslutande till sjöfartsnäringsens bästa. Konsulatafgifterna användas till underhållande af konsulat äfven för andra ändamål än specielt sjöfartens, och dessutom upprätthållas genom dem en mängd konsulat, som äro för sjöfartens intresse fullkomligt onödiga. Se vi derefter på rederiernas afgifter till sjömanshusen, så kunna de visserligen anses tjena sjöfarten derutinnan, att de bidraga till en understöds-kassa för sjömännens. Men sjömanshusens utgifter gå ej uteslutande till understödsändamål, utan de användas äfven till bekostande af rena statsförvaltningsändamål. Det är sålunda ej sant, om man säger, att dessa många särskilda afgifter, som hvila på sjöfartsnäringsen, uteslutande användas för anstalter till sjöfartens bästa.

Få äro de frågor, om hvilka Riksdagen är så väl i tillfälle att bilda sig ett omdöme som om sjöfartsnäringsens behof af skattelättnader. Kan det väl då anses vara orimligt att skriva till Kongl. Maj:t för att uttala en bestämd åsigt beträffande denna fråga, då Kongl. Maj:t redan för en 8 år sedan i princip uttalat, att han erkänner behofvet af skattelättnader för sjöfartsnäringsen?

Herr talman! Jag anhåller om bifall till reservationen.

Häruti instämde herr *Wavrinsky*.

Herr Melin: Jag begärde ordet, när herr Danielson yttrade, att han beklagade, att uti kammaren ej finnes någon förespråkare för sjöfartsnäringsen. Jag å min sida får beklaga, att vid alla de tillfällen, då sjöfartsnäringsens representanter inom Riksdagen hafva yrkat på lättnader för sjöfarten och framställt det ena förslaget efter det andra för

den betryckta sjöfartsnäringens upphjelpande, herr Danielson alltid skall hafva varit bland dem, som ställt sig emot praktiska reformer, han såväl som flere andra af herrarne i Andra Kammaren.

På grund af de skäl, jag nyss framställt, fasthåller jag emellertid vid att det är i sin ordning att, då en unionskomité är tillsatt för att söka få till stånd en öfverenskommelse med Norge i många viktiga frågor, man då ej onödigtvis tager upp den ena frågan efter den andra i förväg till möjlig skada för denna komités arbeten. Jag anser därför, att sjöfartsnäringen bör bida ett år eller så, tills man får se, huru saken kan utveckla sig, oakadt frågan om konsulatafgifterna är väl värd att behjertas, då det gäller att taga i öfvervägande samtliga lindringar för sjöfarten. Jag tror mig därför, som sagdt, i sjöfartens intresse kunna vara nöjd med att vänta något. Skulle flera sjöfartsfrågor under denna riksdag komma att framläggas, blefve jag särdeles tacksam, om jag då får påräkna bistånd för sjöfartsnäringen af samtliga de herrar, som nu yrka bifall till reservationen.

*Angående
regleringen af
utgifterna
under riks-
statens tredje
hufvudtitel.
(Forts.)*

Herr Danielson: Ja, jag vill blott säga herr Melin ett par ord. Jag har icke motsatt mig några praktiska åtgärder för sjöfartsnäringens upphjelpande, utan mitt motstånd har varit rigtadt emot opraktiska åtgärder i detta afseende, och såsom en sådan betecknar jag just det förslag, som herr Melin hade i afseende på lastpenningarne. Ty hade detta förslag blifvit antaget, skulle utländingarnas fartyg hafva tagit brorslotten, ty utländska fartyg hade fått i lindring öfver 300,000 kronor, och våra egna endast fått en liten bråkdel på omkring 1- à 2 hundra tusen kronor.

Detta var, som sagdt, ett opraktiskt förslag, hvilket jag motsatte mig. Här deremot föreligger nu, synes mig, en praktisk åtgärd, som endast kommer vår sjöfartsnäring till del, och det är därför jag vill understödja den.

Herr Jonsson i Hof: Det förefaller mig egendomligt, att en talare här i dag kunnat säga, att sjöfartsnäringen icke har någon representant i kammaren, ty för så vidt jag förstår saken, bör väl herr Melin anses vara en sådan. Och när han nu ej funnit detta förslag lämpligt, så bör man väl också kunna antaga, att ifrån sjöfartsnäringens sida det är mycket delade meningar om lämpligheten af att nu aflåta en skrifvelse i denna fråga.

Jag anser det icke vara lämpligt, att jag för min del söker att bedöma, huruvida och i hvilken utsträckning unionskomitén kommer att taga upp frågan om dessa afgifter vid behandlingen af de unionella spörsmålen. Men jag skall i stället hemställa till kammaren, om det skulle vara konsekvent att, när man i moment a) först erkänt det berättigade i att besparingar göras och man då bland annat också hänvisat till att antagligen unionskomitén skulle komma att beröra denna del af saken, icke nu här, då likväl utskottet begagnat samma motivering, äfven bibehålla denna motivering. Det är större sannolikhet

Angående regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel. för, att unionskomitén kommer att grundligare beröra den frågan, som nu här föreligger, än den, som förekommer i moment a). Skall man då, när man varit med om att motivera ett afslag på en motion, der jag tror att något svagare skäl för nu berörda motivering förefinnas, nu vilja underkänna samma motivering för afslag af en motion, der

(Forts.)

så vidt jag förstår, mycket starkare skäl för den hänvisning till unionskomitén, som gjorts, föreligga.

Jag tycker, att endast konsekvensen bör bjuda, att kammaren ej handskas med motiveringar på detta sätt, utan att kammaren nu äfven bifaller hvad utskottet hemställer i moment b), och därför ber jag att få yrka bifall till denna utskottets hemställan.

Herr Danielson: Ja, jag ber ännu en gång att få säga, att jag icke kan begripa, att dessa frågor kunna hafva ett sådant sammanhang med hvarandra, som herr Olof Jonsson antydt. Här föreligger ett förslag till en åtgärd, som icke alls berör de unionella förhållandena — komitén må arbeta med dessa unionella förhållanden huru den behagar, — här är det fråga om att direkt upphjelpa den svenska sjöfartsnäringen. Om komitén sedan kommer och säger, att vi skola hafva konsulerna gemensamt eller att vi skola hafva dem hvar för sig, eller om den anser att konsulerna skola vara aflönade eller oaflönade, hvad kan det hafva med den här saken att göra? Jag begriper ej den tankegången, det får herr Olof Jonsson förlåta mig.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, gaf herr talmannen i enlighet med de gjorda yrkandena propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag derå och bifall i stället till den vid utlåtandet fogade reservationen. Herr talmannen fann den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad, men som votering likväl begärdes, skedde nu uppsättning, justering och anslag af en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i mom b. af första punkten i förevarande utlåtande n:o 4, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren med afslag å utskottets hemställan bifallit den af herr Kerfstedt m. fl. afgifna, vid utskottets betänkande fogade reservation.

Efter röstsedlarnes uppräknande befans, att 94 ledamöter röstat ja och 81 nej; i följd hvaraf utskottets hemställan af kammaren bifallits.

Punkten 2.

Bifölles.

§ 12.

Föredrogs, hvart efter annat, och biföllos statsutskottets nedannämnda utlåtanden:

n:o 18, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beredande af lånemedel till utveckling af statens telefonväsende;

n:o 19, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar; och

n:o 20, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ändring af gällande bestämmelser rörande förräntandet af Hjelmare kanal- och slussverks reparationsfond.

§ 13.

Slutligen föredrogs statsutskottets utlåtande n:o 21, angående riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit, sedan ansvarsfrihet senast tillerkändes fullmäktige i nämnda kontor.

Punkterna 1—10.

Lades till handlingarne.

Punkten 11.

Bifölles.

§ 14.

Herr *C. Wallis* aflemnade en motion, n:o 221, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran att helsovårdslära med särskild hänsyn till skolhygien måtte som läroämne blifva införd vid folkskolelärare- och lärarinneseminarier i riket.

Denna motion bordlades.

§ 15.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtande n:o 7, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjetta hufvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet; och

lagutskottets utlåtande n:o 16, i anledning af justitieombudsmannens framställning angående stämningstidernas förkortande m. m.

Dessa ärenden skulle å föredragningslistan för nästa sammanträde uppföras framför två gånger bordlagda ärenden.

§ 16.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades:

herr	<i>J. Persson</i> från Arboga	under 8 dagar fr. o. m. den 21 dennes.
>	<i>C. P. Gustafsson</i> i Högesta	> 7 > > > 21 >
>	<i>C. F. Wallbom</i>	> 6 > > > 23 >
och	> <i>Back Per Ersson</i>	> 4 > > > 21 > .

§ 17.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarrens ledamöter åtskildes kl. 3,9 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Fredagen den 21 februari.Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades det i kammarens sammanträde den 14 dennes förda protokoll.

§ 2.

Föredrogos, hvar efter annan, och hänvisades till statsutskottet Kongl. Maj:ts på kammarens bord hvilande propositioner till Riksdagen:

angående pension å allmänna indragningsstaten å f. d. regementsläkaren A. F. Ståls enka Charlotta Theresia Stål, född Pettersson;

angående försäljning till Hallsbergs stationssamhälle af ett jordområde från förra militiebostället Berg n:o 1 i Örebro län; och

angående förhöjning i vissa fall af de vid statens jernvägstrafik anstälde banvaktars löneförmåner.

§ 3.

Efter föredragning vidare af herr *C. Wallis'* i senaste sammanträdet bordlagda motion, n:o 221, beslöt kammaren öfverlemna densamma till behandling af kammarens tillfälliga utskott n:o 1.

§ 4.

Föredrogos, men blefvo å nyo bordlagda:

statsutskottets utlåtande n:o 7,

och lagutskottets utlåtande n:o 16.

§ 5.

Ordet lemnades härefter på begäran till

Herr John Olsson från Stockholm, som yttrade: Herr talman! Mine herrar! Jag har tillåtit mig att begära ordet för att hos kammaren vördsamt anhålla att till herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet få framställa en förfrågan.

Den är så lydande:

I sitt svar på en af herr A. Hedin vid förliden riksdag framställd fråga, huruvida intendenter tillåtits vara mellanhänder vid krono-

leveranser, yttrade herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet bland annat, att »den undersökning, om hvilken herr Hedin anhållit och som uppdragits åt generalintendenten, i hans dubbla egenkap af såväl chef för intendenturcorpsen som för det departement af arméförvaltningen, hvilket det hufvudsakliga öfverinseendet af intendenturbestyren tillhör, har icke lemnat ringaste upplysning om att någon intendenturtjensteman, vare sig å Karlsborg eller annorstädes, skulle anförtrotts att vara mellanhand vid kronoleveranser i vidsträktare mån än, såsom nyss angifvits, oeftergifligen måste vara fallet, och för hvilken också lag och författningar uttryckligen angifva begränsningen, hvadan den begärda undersökningen bestämdt gifver vid handen, att den till herr Hedin om nu berörda förhållanden lemnande uppgiften antingen af honom missuppfattats eller också verkligen varit oriktig och vilseledande.»

Under remissdebatten i år styrkte emellertid herr Hedin med officiellt vidimerade utdrag ur arméförvaltningens intendentsdepartements kontraktsbok, att samme generalintendent, som afgifvit den rapport, på hvilken herr krigsministern grundade sin nyssnämnda uppgift till kammaren, att ingen intendenturtjensteman vore leverantör af kronopersedlar, sjelf samtidigt utlemnade dylika leveranser till ett icke obetydligt antal intendentur och förrådsförvaltare.

I sitt svar under remissdebatten omnämnde herr statsrådet, att i förlidet års under hösten inkomna mötesrapporter jemväl förekommit anmärkningar af beskaffenhet, att tillverkningen af kronopersedlar uppdragits åt regementsintendenter; samt förklarade att han i anledning deraf anmodat arméförvaltningen att inkomma med förklaring med afseende på berörda tillvägagångssätt.

Någon vidare upplysning om den högst uppseendeväckande intendentshistorien fann herr statsrådet det då icke vara lämpligt att lemna kammaren. Sedan dess har ej heller hörts något af den onekligen med spänd väntan motsedda förklaringen från arméförvaltningens sida. Det torde under sådana förhållanden icke väcka undran, om kammarens ledamöter nu efter snart fyra veckors förlopp börja fråga sig, huru saken i sjelfva verket skall förklaras. Ty att icke kammaren kan finna sig i att till densamma officiellt lemnas vilseledande uppgifter om en vigtig sak, utan att kammaren måste fordra en fullständig upplysning om hvem som är ansvarig för den origtiga uppgiften, synes mig vara sjelfklart.

Jag tillåter mig fördensskull anhålla att få till herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet framställa följande spörsmål:

1. Erhöll herr statsrådet redan under hösten genom de då inkomna mötesrapporterna kännedom om att ett antal regementsintendenter i icke ringa utsträckning antagits till leverantörer af kronopersedlar i strid med hvad under förliden riksdag uppgifvits?

2. Har herr statsrådet, sedan han härom fått kännedom, tillstyrkt någon åtgärd, åsyftande ansvar mot vederbörande för hvad som skett, samt förebyggande för framtiden af ett dylikt förfaringsätt?

3. Om så ej skett: äro under den närmaste framtiden några mått och steg i nyssnämnda syfte att vänta?

Jag ber att få tillägga, att jag under de närmast föregående dagarne vändt mig till arméförvaltningen med begäran att få taga del af den embetsskrifvelse från generalintendenten, på hvilken herr statsrådet i fjol grundade sin uppgift till denna kammare. Till svar på denna begäran har jag erhållit följande intyg:

»På begäran af Ledamoten i Riksdagens Andra Kammare, notarien herr J. Olsson, intygas, att vid härvarande expedition ej finnes någon inregistrerad koncepthandling, hvilken upptager svar å den undersökning, hvarom herr statsrådet och chefen för kongl. landtförsvarsdepartementet yttrat sig i Riksdagens Andra Kammare den 8 maj 1895 med anledning af herr Hedins anförande i samma kammare af den 5 nästföregående april.

Stockholm, Generalintendentens expedition, den 20 februari 1896.

Richard Hermelin,
Adjutant.»

Enskildt fick jag af generalintendenten sjelf den öfverraskande upplysningen, att denna hans embetsskrifvelse förkommit och icke kunde tillhandahållas. Vid den förfrågan, som jag i anledning deraf gjort i landtförsvarsdepartementet, har likaledes lemnats den upplysning, att till dess diarium ej inkommit någon sådan skrifvelse, och att således icke heller der någon upplysning om dess innehåll kunde meddelas. Det synes mig under sådana förhållanden, som om det allra mest skulle ligga i herr statsrådet och chefens för landtförsvarsdepartementet eget intresse, att kammaren bereder honom ett tillfälle att lemna förklaring på den fråga, som jag nyss framställt.

Den af herr Olsson sålunda framställda anhållan begärdes afflera ledamöter på bordet och blef i följd deraf bordlagd.

§ 6.

Till bordläggning anmäldes:

bevillningsutskottets betänkanden:

n:o 2, i anledning af väckta motioner om nedsättning af stämpelafgiften å spelkort;

n:o 3, i anledning af väckta motioner om ändring af § 22 i kongl. förordningen den 24 maj 1895 angående vilkoren för försäljning af bränvin m. m.

n:o 4, i anledning af väckt motion om upphörande af den personliga sjukvårdsafgiften; och

n:o 5, angående bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter; samt

laguskottets memorial och utlåtanden:

n:o 17, i anledning af Andra Kammarens återremiss af viss del utaf utskottets utlåtande, n:o 8, i anledning af justitieombudsmannens framställning rörande lösen för gravationsbevis;

n:o 18, i anledning af väckt motion angående utarbetande af en arrendelag; och

n:o 19, i anledning af väckt motion angående ändrade bestämmelser rörande styrkande af hinderlöshet för ingående af äktenskap.

Kammaren beslöt, att dessa ärenden skulle å föredragningslistan för morgondagens sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit tvenne gånger bordlagda.

§ 7.

Justerades två protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 2,48 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.